

Opinnäytetyö (AMK)
Esittävän taiteen koulutusohjelma
Tanssinopettajan suuntautumisvaihtoehto
2011

Katja Sallinen

TANSSIN AMMATILLINEN KOULUTUS SUOMESSA JA PORTUGALISSA

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Katja Sallinen

TANSSIN AMMATILLINEN KOULUTUS SUOMESSA JA PORTUGALISSA

Tämä kirjallinen tutkielma on osa Turun ammattikorkeakoulun tanssinopettajan (AMK) tutkintoon sisältyvää opinnäytetyökokonaisuutta. Taiteellinen osa opinnäytetyöstä on koreografia Glosa – sanomisen vaikeus. Koreografia on tehty kolmelle Taideakatemia opiskelijalle.

Tutkielma käsittelee tanssin ammatillista koulutusta Suomessa ja Portugalissa. Tutkielmassa esitellään tanssin koulutusjärjestelmää molemmissa maissa, sekä keskitytään tarkastelemaan yksityiskohtaisemmin Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemian sekä Escola Superior de Danca -koulua Lissabonissa. Lähteinä tutkielmassa käytetään julkaistua kirjallista lähdeaineistoa, tutkielman kirjoittajan laatimaa kyselylomaketta molempien koulujen opiskelijoille sekä kahden Escola Superior de Danca -koulun opettajan haastattelua. Tutkielman tarkoituksena ei ole vertailla kouluja keskenään, vaan selvittää opiskelijoiden mielipiteitä ja ajatuksia kouluistaan.

Kirjoittaja pohtii tutkielmassaan käsitettä ”ihanteellinen tanssialan ammattilainen”. Tutkielmassa selvitetään millaisia henkisiä ja fyysisiä ominaisuuksia tanssin alalla toimivalla ammattilaisella tulisi olla. Lisäksi pohditaan tanssin kentän arvostusta ja työllisyystilannetta molemmissa maissa. Kirjoittaja päätyy tutkielmassaan lopputulokseen, jonka mukaan taloudelliset vaikeudet molemmissa maissa vaikuttavat negatiivisesti sekä tanssin koulutukseen että ammattilaisten työllistymiseen.

ASIASANAT:

tanssi, tanssialan koulutus, tanssija, tanssinopettaja, koreografi, työllistyminen

Katja Sallinen

PROFESSIONAL DANCE EDUCATION IN FINLAND AND PORTUGAL

This study is written as partial fulfillment of the Dance Teacher Degree / Bachelor of Dance, at the Turku University of Applied Sciences. The artistic choreographic part of the degree is a performance work for three dancers called Glosa – difficulty of speaking.

This research is about professional dance education in Finland and Portugal. The writer concentrates on two schools which are offering professional dance education in these two countries. The schools are the Turku Arts Academy and the Escola Superior de Danca. The writer uses a group survey, 32 responses, and written literature (Mendo, 2011; Finnish National Board of Education, 2011). Respondents are the students from the Turku Arts Academy and the Escola Superior de Danca. The survey responses are used throughout the research. The purpose of the research is not to compare the differences between these two schools but to examine the opinions of the students about their schools.

The first chapter presents the subject area of the work and gives background to why the writer chose to write about this specific topic. The second chapter is about the professional dance education in Finland. In chapter three the writer presents the professional dance education in Portugal. In chapter four the writer examines the concept of the ideal professional dance maker. The fifth chapter presents the current employment possibilities and appreciation of dance in these two countries. The last chapter is the conclusion of this research, in which the writer found that Finland and Portugal's current economic situation has had a negative impact upon both of the schools.

KEYWORDS:

Dance, dance education, dancer, dance teacher, choreographer, employment

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 TANSSIN AMMATILLINEN KOULUTUS SUOMESSA	8
2.1 Tanssialan koulutusjärjestelmä	8
2.2 Tanssin ammatillisen koulutuksen historiaa Suomessa	11
2.3 Koulutuksen määrä ja laatu	12
2.4 Tanssin koulutuksen sisällön jakautuminen	12
2.4.1 Tanssinopettaja vai tanssija	13
2.4.2 Koreografi	16
2.5 Tanssialan koulutusjärjestelmän toteutuminen käytännössä	18
3 TANSSIN AMMATILLINEN KOULUTUS PORTUGALISSA	22
3.1 Tanssialan koulutusjärjestelmä	22
3.2 Opiskelijoiden mielipiteitä tanssin ammatillisesta koulutuksesta	23
3.2.1 Tanssin ammatilliseen koulutukseen hakeutumisen syyt	24
3.2.2 Odotukset ja todellisuus	25
3.2.3 Maisteriohjelma	28
4 IHANTEELLINEN TANSSIALAN AMMATTILAINEN	30
4.1 Opiskelijoiden mielipiteitä	30
4.2 Laura Jännes ja ihanteellinen tanssitaiteilija	31
4.3 Opiskelijoiden ajatuksia ja käsityksiä omasta ammattilaisuudestaan	32
5 TANSSIN KENTTÄ SUOMESSA JA PORTUGALISSA	34
5.1 Tanssin arvostus Suomessa	34
5.2 Tanssin kentän työtilanne Suomessa	34
5.3 Tanssin tukijärjestöt Suomessa	36
5.4 Tanssin arvostus Portugalissa	38
5.5 Tanssin kentän työtilanne Portugalissa	39
5.6 Tanssin tukijärjestöt Portugalissa	40
5.7 Tanssin kentän työtilanne opiskelijoiden näkökulmasta	40
6 POHDINTA	43
LÄHTEET	47

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake Taideakatemian opiskelijoille

Liite 2. Kyselylomake Escola Superior de Dancan opiskelijoille

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni kirjallinen osio käsittelee tanssin ammatillista koulutusta Suomessa ja Portugalissa. Kiinnostukseni aiheeseen heräsi opiskeltuani kolme lukukautta Escola Superior de Danca -koulussa (ESD) Lissabonissa. Halusin hyödyntää opiskelijavaihdon aikana keräämiäni kokemuksia opinnäytetyössäni. Vietinhän suuren osan opiskeluajastani toisessa koulussa ja maassa. Päätin keskittyä Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemiaan tanssinopettajakoulutuksen ja Escola Superior de Dancan (ESD) tanssijakoulutuksen tarkasteluun. Olen itse opiskellut näissä kouluissa, joten valinta tuntui luonnolliselta. Esittelen työssäni myös yleisesti tanssin ammatillista koulutusjärjestelmää molemmissa maissa.

Opinnäytetyötä kirjoittaessani en kokenutärkeväksi vertailla näitä kahta koulua ja koulutusta. Taideakatemia tarjoaa tanssinopettajakoulutusta ja ESD tanssijakoulutusta. On siis selvää, että koulutukset eroavat toisistaan huomattavasti. Minua kiinnosti, mitä mieltä kahden koulun opiskelijat ovat koulutuksistaan. Päätin suorittaa kyselyn sekä Taideakatemiaan että ESD:n opiskelijoille. Kysely käsitteli pääasiassa tanssialan ammatillista koulutusta. Innostuin tiedustelemaan opiskelijoiden mielipidettä myös yleisemmin tanssin kentästä ja sen työmahdollisuuksista. Kyselyyn vastasi yhteensä 32 opiskelijaa. 20 vastaajista opiskelee Taideakatemiasa ja loput 12 ovat opiskelleet tai opiskelevat ESD:ssa. Kyselyyn vastanneet opiskelijat ovat eri vaiheissa opiskeluaan. Taideakatemiaan opiskelijat ovat toisen ja neljännen vuosikurssin opiskelijoita. Tanssinopettajakoulutus on nelivuotinen, joten toisen vuosikurssin opiskelijat ovat opintojen puolella välissä, ja neljännen vuosikurssin opiskelijat opintojensa lopussa. Kyselyyn vastasi 13 toisen vuosikurssin opiskelijaa ja 7 neljännen vuosikurssin opiskelijaa. ESD:n opiskelijat jakautuvat kolmannen vuosikurssin opiskelijoihin ja keväällä 2010 valmistuneisiin opiskelijoihin. ESD:n tanssijakoulutus kestää kolme vuotta, joten loputkin vastaajista valmistuvat tänä keväänä. Kyselyyn vastanneista 4 oli miehiä ja loput 28 naisia.

Mielestäni koulun ja opiskelijoiden tulisi pyrkiä samaan päämäärään. Opiskelija haluaa saada koulutuksestaan irti mahdollisimman paljon, jotta hän olisi valmis työelämän haasteisiin. Koulu haluaa valmistaa opiskelijoistaan monipuolisia ammattilaisia, jotka ovat valmiita kehittämään tanssin kenttää. Koulun ja opiskelijoiden tulisi käydä keskustelua tanssin kentän koko ajan muuttuvasta tilanteesta, jotta koulu voi kouluttaa opiskelijoitaan oikeaan suuntaan. Pohdin, millaisia henkisiä ja fyysisiä ominaisuuksia ihanteellisella tanssialan ammattilaisella tulisi olla. Koin tärkeäksi ottaa selvää myös Suomen ja Portugalin tanssin kentän työtilanteesta ja tanssin arvostuksesta. Saadakseni tietoa Portugalin tanssin kentästä ja koulutuksesta haastattelin kahta opettajaani Escola Superior de Danca -koulusta.

2 TANSSIN AMMATILLINEN KOULUTUS SUOMESSA

Suomen koulutusjärjestelmä ryhmitellään koulutusasteisiin. Yleensä ylempään koulutusasteeseen siirtyminen edellyttää aiemman koulutusasteen opintojen suorittamista. Suomen koulutusjärjestelmä koostuu yleissivistävästä perusopetuksesta, toisen asteen koulutuksesta, johon kuuluvat lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus, sekä korkea-asteen koulutuksesta, jota tarjotaan ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Aikuiskoulutusta tarjotaan jokaisella asteella. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011.)

2.1 Tanssialan koulutusjärjestelmä

Tanssialan koulutus noudattaa Suomen koulutusjärjestelmää, joten se koostuu toisen asteen tanssijakoulutuksesta, ammattikorkeakoulun tanssinopettajakoulutuksesta sekä Teatterikorkeakoulun tanssija-, koreografi-, pedagogi- ja tutkijakoulutuksesta. Tämän järjestelmän rinnalla toimii aktiivisesti tanssin perusopetusta tarjoava tanssikoulujen verkosto. (Opetushallitus 2011a.)

Tanssin perusopetus

Vuonna 1992 käyttöön otettu taiteen perusopetusjärjestelmä merkitsi opetussuunnitelman luomista myös tanssille. Tanssin taiteen perusopetus tarjoaa oppilaalle mahdollisuuden harrastaa tanssia pitkäjänteisesti sekä kehittyä siinä tiedollisesti ja taidollisesti. Tanssin perusopetuksessa tanssia voi opiskella joko yleisen tai laajan oppimäärän mukaan. Tanssin yleisen oppimäärän tavoitteena on, että oppilas kokee tanssin ja liikunnan iloa ja saa tanssista itselleen pitkäaikaisen harrastuksen. Tanssin laaja oppimäärä valmistaa oppilasta ammattiuralle ja tarjoaa hänelle mahdollisuuden harrastaa pitkäjänteisesti sekä ammattiopinnoissa tarvittavia valmiuksia kehittäen. (Opetushallitus 2011a.)

Toisen asteen tanssijakoulutus

Toisen asteen tanssijakoulutusta tarjoavia oppilaitoksia on tällä hetkellä Suomessa kuusi: Suomen kansallisoopperan Balettioppilaitos, Turun ja Tampereen Konservatoriot, Pohjois-Karjalan ammattiopisto Outokummussa, Lapin Urheiluopisto sekä Keskuspuiston ammattiopisto Helsingissä. Näissä kuudessa oppilaitoksessa opiskelijat suorittavat 120 opintoviikon laajuisen tanssin ammatillisen perustutkinnon, joka peruskoulupohjaisena kestää kolme vuotta. Suomen Kansallisoopperan Balettikoulu tarjoaa klassisen baletin opinnot. Keskuspuiston ammattiopisto sekä Pohjois-Karjalan ammattiopisto ovat keskittyneet kouluttamaan opiskelijoistaan nykytanssijoita. Tampereen Konservatorio tarjoaa sekä kansantanssilinjan että jazz- ja populaaritanssilinjan. Turun Konservatorio on erikoistunut nykytanssin lisäksi jazz- ja populaaritanssiin. Lapin urheiluopisto kouluttaa ainoastaan kansantanssijoita. Koulutuksen tarkoituksena on tarjota opiskelijalle valmiudet toimia tanssijan tehtävissä sekä kehittää heidän valmiuksiaan siirtyä opiskelemaan korkea-asteelle. (Tanssin Tiedotuskeskus 2011.) Vaikka koulutus tarjoaa valmiudet toimia tanssijan tehtävissä, usea toisen asteen koulutuksesta valmistunut toimii enemmän opetustyössä kuin tanssijana.

Tanssin korkea-asteen koulutus

Tanssialalla korkea-asteen koulutus jakautuu ammattikorkeakoulun tanssinopettajaopintoihin ja Teatterikorkeakoulun tanssitaiteen kandidaatin ja maisterin opintoihin. Ammattikorkeakoulu tarjoaa käytäntöä ja teoriaa yhdistävää tanssialan koulutusta. Suomessa toimii kolme ammattikorkeakoulutasoista oppilaitosta, jotka tarjoavat tanssinopettajaopintoja. Nämä oppilaitokset ovat Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemia, Oulun seudun ammattikorkeakoulu sekä Kuopiossa toimiva Savonia-ammattikorkeakoulu.

Turun ammattikorkeakoulussa tanssinopettajan suuntautumisvaihtoehto on osa esittävän taiteen koulutusohjelmaa. Oulun seudun ammattikorkeakoulussa sekä Savonia -ammattikorkeakoulussa tanssilla on oma koulutusohjelma, joka

mahdollistaa erilaisten suuntautumisvaihtoehtojen olemassaolon. Savonia tarjoaa sekä klassisen baletin että tanssikasvatuksen suuntautumisvaihtoehdon. Oulun seudun ammattikorkeakoulussa suuntautumisvaihtoehtoja on viisi: seuratanssi, kansantanssi, kilpatanssi, klassinen baletti sekä showtanssi. (Tanssin Tiedotuskeskus 2011.)

Opintojen laajuus on 240 opintopistettä, jotka jakautuvat neljälle lukuvuodelle. Näiden neljän vuoden aikana opiskelija kehittyy tanssin opetus- ja kasvatustyötä edistäväksi taideopettajaksi. Opiskelijat suorittavat opetusharjoitteluita opintojensa aikana, jotka huipentuvat viimeisenä lukukautena suoritettavaan työharjoitteluun. Harjoitteluiden avulla opiskelijat pääsevät turvallisesti tutustumaan työelämään, jonka he kohtaavat opiskelun päätyttyä. (Turun Taideakatemia 2011.)

Teatterikorkeakoulu on yliopistollinen taidekorkeakoulu, joka antaa ylintä tanssin alan koulutusta Suomessa. Tanssitaiteen laitoksella voi suorittaa tanssitaiteen kandidaatin tutkinnon, jonka laajuus on 120 opintoviikkoa. Pyrkimyksenä on kouluttaa monipuolisia tanssitaiteilijoita, jotka ovat perehtyneet ensisijaisesti nykytanssiin. Tanssitaiteen maisterin tutkinnon voi suorittaa kandidaatin tutkinnon tai ammattikorkeakoulun tanssinopettajan tutkinnon jälkeen joko tanssijan, koreografin tai tanssinopettajan maisteriohjelmassa. Jatkotutkintoina on mahdollista suorittaa tanssitaiteen lisensiaatin ja tohtorin tutkinnot joko tieteellis- tai taiteellispainotteisina. (Teatterikorkeakoulu 2011.)

Aikuiskoulutus

Tanssia on mahdollista opiskella myös aikuiskoulutuksen puolella. Haapaveden opisto, Itä-Suomen liikuntaopisto, Keski-Pohjanmaan Kulttuuriopisto ja Västra Nylands folkhögskolanin tanssilinja tarjoavat valmistavaa opistotasoista tanssikoulutusta (Tanssin Tiedotuskeskus 2011). Vuoden kestävät opinnot näissä neljässä opistossa tarjoavat mahdollisuuden tutustua tanssin alaan syvemmin ja intensiivisemmin kuin yksityisissä tanssikouluissa, sillä opiskelu on päivittäistä. Opinnot valmistavat tanssin myöhempää ammattiopiskelua varten.

Lisäksi Jyväskylän avoin yliopisto tarjoaa tanssipedagogiikan erityisopintoja. Jyväskylän yliopisto ei kuitenkaan tarjoa tanssialan tutkintoon johtavaa koulutusta. (Keski-Pohjanmaan kulttuuriopisto 2011).

2.2 Tanssin ammatillisen koulutuksen historiaa Suomessa

Tanssin ammatillinen koulutus ei ole Suomessa aina ollut laajaa ja monipuolista. Riitta Repo toteaa kirjassaan: ”Suomalaisen tanssitaiteen historia on huomattavasti keskieurooppalaista lyhyempi ja tapahtumiltaan köyhempi” (Repo 1989, 155). Tanssitaiteilijoiden ammattikuntaistuminen, joka mahdollisti tanssitaiteen kehittymisen, alkoi Suomessa vasta 1920-luvulla, tällöinkin vain oopperan balettitanssijoiden osalta. Vapaan tanssin edustajille ei ollut mahdollisuuksia kouluttautumiseen eikä taloudellisia varoja esitystoiminnan järjestämiseen ja ylläpitoon. He jäivät helposti varjoon ammattitaitoisten balettitanssijoiden rinnalla. Baletti ja vapaa tanssi jakoivat kuitenkin yhteisen ongelman: pedagogikoulutuksen puutteen. Epäpätevien tanssinopettajien toimintaa kentällä oli hyvin vaikea hallita. Harrastelijoiden ja ammattilaisten väliset erot alkoivat selkiytyä vasta 1960-luvulle päästäessä, jolloin koko tanssitaiteen kentän kattava taiteilijakunta alkoi muotoutua. (Repo 1989, 69.)

Julkinen sektori ei ole tukenut tanssitaiteen kenttää sen synnystä asti. Tanssitaiteen kenttä on itse luonut koulutuksellisen pohjansa ja vasta jälkeinpäin saanut avustusta toiminnalleen. Aiemmassa kappaleessa kerroin vapaan tanssin edustajien vaikeudesta harjoittaa omaa alaansa. Useat vapaan tanssin ammattilaiset joutuivat kouluttautumaan taidetanssikouluissa, jotka on tarkoitettu harrastelijoille, sekä ulkomailla. Vasta 1983 perustettu Teatterikorkeakoulun tanssitaiteen laitos ja 1987 toimintansa aloittanut Kuopion konservatorion tanssinopettajalinja, toivat helpotusta ongelmiin. (Repo 1989, 117.)

2.3 Koulutuksen määrä ja laatu

Nykyään on keskusteltu siitä, onko tutkintoon johtavaa tanssialan koulutusta jo liikaa. Suomi on asukaslukuunsa nähden pieni maa, eikä tanssitaiteen kenttä ole yhtä laaja ja arvostettu, kuten esimerkiksi useassa Keski-Euroopan maassa. Käsittelen opinnäytetyössäni tanssitaiteen koulutusta myös Portugalissa, jonka asukasluku on lähes kaksinkertainen Suomeen nähden. Kuitenkin koko Portugalissa toimii yhteensä vain kolme ammatillista tanssialan oppilaitosta: Universidade técnica de Lisboa – Faculdade de motorica humana (yliopisto), Escola Superior de Danca (ammattikorkeakoulu) ja Konservatorio (toisen asteen koulutus). Escola Superior de Danca kouluttaa tanssijoita, eikä opettajia kuten ammattikorkeakoulut Suomessa. Toisen asteen koulutusta tarjoava Konservatorio kouluttaa balettitanssijoita.

Kysymys koulutuksen määrästä on ristiriitainen. Voidaan ajatella, että koulutusta tulisi olla paljon, koska vain suuresta massasta voi nousta uusia huippunimiä tanssin kentälle. Lisäksi on selvä, että nykytanssin taso Suomessa on kohentunut 1990-luvun aikana, jolloin myös tanssin koulutuksen määrä kasvoi. (Opetusministeriö 24:1999, 41.) Useat alalla toimivat tanssitaiteilijat perustelevat koulutuksen supistamista sillä, ettei Suomen kokoiseen maahan mahdu yhtä paljon tanssitaiteilijoita, kuin heitä nyt koulutetaan (Jännes 1998, 43 - 44). Palaan käsittelemään koulutettujen määrää suhteessa työpaikkojen määrään luvussa ”Tanssin kentän työtilanne Suomessa”.

2.4 Tanssin koulutuksen sisällön jakautuminen

Ongelmia tanssin ammatillisessa koulutuksessa, sekä Suomessa että Portugalissa, aiheuttaa tanssialan kolmijakoisuus: tanssija, tanssiopettaja ja koreografi. On selvä, että valmistuessaan opiskelijat eivät hakeudu ainoastaan tutkintoon vastaavaan tanssialan työhön. Opetustyö on tanssijoille merkittävä työllistymisväylä, ja suuri osa tanssijoiksi valmistuneista tulee opettamaan uransa aikana. (Karhunen, Smolander 1995, 32.) Varsinkin aloittelevat koreografit tanssivat ja opettavat päätyönsä ohella. Suomessa ei ole monia koreografeja, jotka pystyvät elättämään itsensä pelkästään koreografian työllä.

Toisaalta taas tanssiopettajiksi valmistuneista useat, varsinkin heti valmistumisensa jälkeen, ovat kiinnostuneita enemmän esiintymisestä kuin opettamisesta. Tästä seuraa ongelmia, sillä jo valmiiksi vähiä resursseja, töitä ja apurahoja ovat hakemassa tanssijoiden ja koreografien lisäksi myös tanssinopettajat. (Jännes 1998, 45.)

2.4.1 Tanssinopettaja vai tanssija

Ruotsalaisen tanssipedagogi Lulli Svedinin mielestä opettajan tehtävän tärkeyttä ei tulisi väheksyä, sillä se on yksi yhteiskuntamme tärkeimmistä. Hänen mukaansa hyvä ammattitaito on mahdollista saavuttaa vain hyvän opettajan avulla (Svedin 1982, 20 - 21). Olen samaa mieltä Svedinin kanssa opettajan roolin tärkeydestä. Tanssinopiskelijat ja -harrastajat ovat kiinteästi tekemisissä opettajansa kanssa, sillä harjoittelu tapahtuu yleensä opettajan valvonnassa ja hänen luomiaan harjoituksia käyttäen. Opettajalla on suuri vastuu oppilaasta, sillä hän voi toimenpiteillään joko luoda nuoresta terveen ja taitavan tanssijan tai pilata hänen mahdollisuutensa ammattiuraan ja aiheuttaa pysyviä vammoja. Oppilaan kehittymiselle on tärkeää, että opettaja näkee oppilaansa virheet ja tietää kuinka kunkin oppilaan kohdalla niihin tulee puuttua. Tietyllä oppilaalla on tapana olla ojentamatta nilkkaa hypätessään, eikä toistuva muistutus nilkan ojentamisesta tehoa. Tässä tapauksessa opettajan tulee osata miettiä, voiko taustalla olla muita ongelmia, jotka ilmenevät kyseessä olevalla tavalla. (Lampi 1986, 30.) Tanssin kentällä työskentelee useita epäpäteviä tanssinopettajia sekä tanssijoita, joilla ei ole pedagogista koulutusta. Epäpätevien opettajien määränsä kasvaa, mitä kauemmas siirrytään suurista kaupungeista.

Tanssinopettajien tulee olla tietoisia siitä, mitä esiintyvältä tanssijalta vaaditaan, jotta he pystyvät muokkaamaan oppilaistaan mahdollisimman monipuolisia tanssijoita ja esiintyjä. Tämän vuoksi olisi mielestäni tärkeää, että opettajallakin olisi esiintymiskokemusta tanssijana. Siksi on tärkeää, ettei tanssinopettajakoulutuksessa väheksyttäisi esiintymisen tärkeyttä, vaan luotaisiin opiskelijoille mahdollisuudet hakea myös tanssijan töitä koulun

päätyttyä. Näen tärkeäksi, että opettaja on teknisesti vahva tanssija, jotta oppilas voi oppia jo katsomalla häntä.

Suomessa ja Portugalissa ei ole tarpeeksi töitä tanssijoille, jolloin tanssijoiden on hankittava lisätuloja opettamalla. Tanssin harrastajamäärät kasvavat koko ajan, mikä lisää tanssinopettajien kysyntää. Koska tarve opettajista on suuri, eivät tanssikoulut voi olla palkkaamatta opettajikseen myös tanssijoita. Tanssijan koulutuksen saaneita ei voi verrata kentällä työskenteleviin epäpäteviin tanssinopettajiin, joilla ei ole oman tanssiharrastuksensa lisäksi tanssin ammatillista koulutusta, mutta pelkkä tanssitaito ei tee tanssijasta hyvää opettajaa. Tanssinopettaja tarvitsee muutakin kuin tanssiteknisen osaamisen.

Olen itse opiskellut tanssiryhmänsä kanssa esiintyvän tanssijan johdolla. Hän ei ollut suorittanut pedagogisia opintoja. Hänen tuntinsa olivat mielenkiintoisia ja sarjat haastavia ja monipuolisia. Suureksi ongelmaksi muodostui kuitenkin se, ettei hän pystynyt tarpeeksi tarkasti kuvailemaan, miten liike tuli suorittaa. Hän pystyi tekemään sen itse ongelmitta, mutta hänellä ei ollut taitoa siirtää sitä oppilaidensa kehoon sanallisesti. Nautin tunneista, sillä teimme paljon eikä paikallaan seisoskelua ollut lähes lainkaan. Samaan aikaan olin kuitenkin hyvin turhautunut, sillä opettaja vaati meitä tekemään asioita, joihin useimmankaan kehot eivät yksinkertaisesti kyenneet. Hänellä ei ollut tarpeeksi pedagogista silmää siihen, kuinka paljon ja kuinka pian oppilailta voi vaatia asioita. Tanssin opetuksen asiantuntijuus on kykyä hahmottaa kokonaisuutena se, mistä kehollinen tai liikkeellinen ongelma johtuu ja löytää oikeat mielikuvat, jotka auttavat opiskelijaa kehittymään (Hämäläinen 2004).

Tietysti osa tanssijoista voi olla luontaisia opettajia, mutta suurelta osalta puuttuu pedagoginen taito opettaa esimerkiksi alkeisryhmiä, hallita suurta ryhmää ja pitää oppilaiden motivaatio yllä. Toisaalta opettajuutta oppii myös käytännössä, joten tanssijasta voi kokemuksen kautta kasvaa osaava opettaja. Lisäksi on tanssilajeja, joista on vaikea saada ammatillista koulutusta, kuten street-tanssilajit ja afrikkalaiset tanssit. Henkilö voi olla erittäin lahjakas street-tanssija, mutta heikkoudet baletin ja nykytanssin tekniikassa estävät häntä pääsemästä sisään tanssinopettajakoulutukseen. Täytyy myös muistaa, ettei

tanssinopettajakoulutus tee jokaisesta opiskelijastaan täydellistä opettajaa, vaan lahjoja tulee olla jo ennen koulutusta. Osalla ihmisistä on luontaista taitoa ja halua opettaa, jota kaikilla ei ole, koulutukseen katsomatta.

Minua kiinnosti tietää, ovatko opiskelijat samaa mieltä kanssani siitä, voiko tanssinopettaja toimia tanssija ja toisinpäin. Taideakatemian opiskelijoiden vastaus oli selvä. Lähes jokainen vastaaja oli sitä mieltä, että opettaja voi tanssia ja tanssija voi opettaa. Yksi toisen vuosikurssin opiskelijoista piti mahdollisena, että tanssinopettaja voi työskennellä myös tanssijana. Mutta hänen mielestään tanssijaksi valmistunut ei voi olla pätevä opettaja. Hän perusteli mielipidettään, sillä että tanssinopettajan koulutusohjelmaan kuuluu paljon tanssitekniikka, mutta tanssijan koulutusohjelmaan ei kuulu pedagogisia kursseja. Neljännellä vuosikurssilla oli myös yksi opiskelija, jonka mielestä jokaisen tulisi pysyä omalla erikoisalueellaan. Hänen mielestään molempiin tehtäviin on perustellusta syystä olemassa omat koulutusohjelmat. Työehtosopimukset ja palkkaus on säädetty koulutusten pohjalta. Jotta tanssin kenttä kehittyisi, tulisi opettajien olla ammattitaitoisia. Tämän vuoksi tulisi tanssinopettajina käyttää ensisijaisesti pedagogisen taidon omaavia henkilöitä.

Selvästi suurempi osa Taideakatemian opiskelijoista oli sitä mieltä, ettei tanssijan ja tanssinopettajan tarvitse työskennellä ainoastaan omalla erikoisalueellaan. Heidän mielestään ei pitäisi lokeroida vain koulutuksen perusteella. Tanssijasta voi kasvaa kokemuksen myötä pätevä opettaja, ja opettajaksi kouluttautuneella voi olla paljon esiintymiskokemusta. Opettaja voi löytää uusia näkökulmia opetukseensa tanssijan työstä ja tanssija opettajan työstä. Vastaajat korostivat tanssialan olevan mielenkiintoinen juuri sen monipuolisuuden vuoksi. Miksi siis pitäytyä vain yhdellä erikoisalueella? Usea vastaaja piti parempana vaihtoehtona, että tanssinopettaja toimii myös tanssijana kuin toisinpäin. Uskon tämän johtuvan, usean opiskelijan kohdalla, heidän omasta halustaan työskennellä tanssijoina. Tanssinopettajan työssä pidettiin tärkeänä pedagogista osaamista. Opiskelijat siirtäisivät vastuun tanssikoulujen työnantajille. Työnantajien tulisi suosia koulutuksen suorittaneita,

mutta myös oman erikoistumisalueen ulkopuolella oleville tulisi antaa mahdollisuus.

ESD:n opiskelijoilla ei ollut yhtä selkeää mielipidettä asiasta, kuin Taideakatemian opiskelijoilla. Yhdeksän opiskelijaa ei pitänyt mahdollisena opettajan toimimista tanssijana ja toisinpäin. He kuitenkin korostivat, että molemmat ovat parempia omalla erikoistumisalallaan, ja jos mahdollista heidän tulisi pitäytyä siinä. Opiskelijat pitivät pedagogisia taitoja tärkeinä. Opettajan tulee osata siirtää liike oppilaidensa kehoon. Tämä taito vaatii anatomista ymmärrystä. Ei riitä että opettaja tuntee vain oman kehonsa ja osa liikuttaa sitä. Ainoastaan tanssijan koulutuksen käyneelle tanssiminen voi olla helppoa ja itsestään selvää. Hänen voi olla vaikea selittää, miten toisen tulisi tehdä liike. Erään vastaajan mielestä olisi ideaalista, jos jokainen pysyisi omalla erikoistumisalallaan. Mutta tämä on mahdotonta, sillä tanssijoidenkin täytyy ansaita rahaa elämiseen. Kolme vastaajista ei ottanut kantaa kysymykseen, sillä heillä ei ollut käsitystä siitä, mitä tanssinopettajan koulutusohjelma sisältää.

2.4.2 Koreografi

Suomessa koreografiksi voi opiskella vain Teatterikorkeakoulun maisterilinjalla, mikä edellyttää, että opiskelija on suorittanut joko tanssitaiteen kandidaatin tai tanssinopettajantutkinnon (AMK). Nykypäivänä käydään keskustelua siitä, voidaanko koreografeja yleensä kouluttaa. Vai tulisiko koreografien olla synnynnäinen nero ollakseen taiteilija? Jos koreografiksi voi kouluttautua, missä vaiheessa uraa koulutus tulisi suorittaa ja minkälaisen pohjakoulutuksen jälkeen?

Tanssin kentällä käytävä keskustelu koreografien koulutuksesta herätti mielenkiintoni kysyä asiasta myös opiskelutovereiltani. Vastaukset olivat melko samanlaisia koulusta ja vuosikurssista riippumatta. Moni vastaajista painotti, että koreografinen taito on luonnostaan vahvempi tietyillä henkilöillä. Ilman minkäänlaisia koreografisia lahjoja tie koreografiksi on pitkä ja tuskainen. Eikä luultavasti koskaan johda onnistuneeseen työuraan. Toisaalta pelkästä

synnynnäisestä lahjasta ei vastaajien mielestä ole kyse. Vastaajien mielestä koreografisoinnissa voi kehittyä, mikä tarkoittaa että koreografikoulutusta tulisi tarjota. Osalla ihmisistä on suurempi halu tuoda ajatuksiaan julki ja taito ilmaista mielipiteitään liikkeen avulla. Koreografin työssä tarvitaan muutakin tietoa ja taitoa kuin persoonallista ajatuskulkua. Koreografin on osattava vähintään perusasiat mm. kompositiotekniikoista, valotekniikasta, äänitekniikasta ja puvustuksesta, eikä näitä taitoja monella ole ilman koulutusta. Uskon että koreografinen ”silmä” kehittyy harjoituksen ja iän myötä. On myös tärkeää saada rakentavaa ja asiantuntevaa palautetta omista töistä, jota koreografikoulutuksella on varmasti tarjota.

Tarvitseeko koreografilla olla tanssijan tai tanssinopettajan pohjakoulutus, jotta hän voi luoda tanssiteoksia? Vai voiko koreografina toimia henkilö, jolla ei ole lainkaan tanssialan kokemusta? Minä ja suurin osa kyselyyn vastaajista olemme samaa mieltä siitä, että koreografilla tulee olla tanssiteknistä osaamista ja liiketuntemusta, sillä juuri se tekee koreografista tanssikoreografin. Koulutus muista taiteenaloista, kuten kuvataiteista, teatterista tai musiikista on koreografille vahvuus. On tärkeää suomalaisen tanssitaiteen kehittymisen kannalta, että koreografit olisivat mahdollisimman monipuolisesti koulutautuneita ja kiinnostuneita eri taiteenaloista.

Vastaajien mielipiteet siitä, mikä pohjakoulutus olisi koreografiopiskelijalle hyödyllisin, vaihtelivat. Usea vastaaja oli sitä mieltä, että tanssijan koulutuksesta ja työkokemuksesta olisi koreografille hyötyä, sillä tällöin koreografi ymmärtää ihmiskehon rajat ja mahdollisuudet. Toisaalta tanssinopettajan koulutus helpottaisi liikkeen opettamista ja siirtämistä tanssijoiden kehoon. Molemmissa koulutuksissa ollaan läheisesti tekemisissä oman liikekielen kanssa, joka on tärkeä koreografin työssä. Ilman omaa ja vahvaa liikekieltä koreografin on vaikea menestyä. Muutaman vastaajan mielestä koreografina voi toimia henkilö, jolla ei ole lainkaan tanssialan kokemusta.

Nykyaikana esiintyvien ja luovien taiteilijoiden välinen raja on alkanut hämärtyä. Koreografi ei enää yksin luo liikettä, vaan hän käyttää tanssijoitaan hyväkseen materiaalin tuottamisessa. Tällöin tanssija toimii sekä esittävänä että luovana

taiteilijana. (Jännes 1998, 20.) Tällainen työskentelytapa vähentää koreografian vastuuta liikekielestä ja tekee hänestä enemmänkin teoksen kokoajan, jolloin hänen ei periaatteessa tarvitse osata itse tanssia. Tärkeämpää tässä työskentelytavassa on, että koreografi pystyy sanallisesti johdattamaan tanssijoita luomaan häntä miellyttävää liikemateriaalia. Henkilökohtainen mielipiteeni kaikesta huolimatta on, että koreografilla tulisi olla tanssitaustaa. Muuten on vaarana, että tanssiteokset siirtyvät entistä enemmän muiden taiteen alojen alle ja tanssi itsenäisenä taiteen alana kärsii.

2.5 Tanssialan koulutusjärjestelmän toteutuminen käytännössä

Jos tanssin koulutusjärjestelmä toimisi ihanteellisesti, hakeutuisi tanssia harrastava nuori suoraan perusopetuksen jälkeen toiseen asteen tanssijakoulutukseen, josta valmistuttuaan hän voisi joko työskennellä tanssijana tai jatkaa opintojaan ammattikorkeakoulussa tanssinopettajaksi tai Teatterikorkeakoulussa syventää taiteilijakoulutustaan tanssitaiteen kandidaatin opinnoilla. Näin ei kuitenkaan todellisuudessa usein käy, vaan nuori toisen asteen opiskelupaikkaa miettiessään valitsee oman kotipaikkakuntansa lukion ja jatkaa tanssia harrastuksena yksityisessä tanssin perusopetusta tarjoavassa tanssikoulussa. Syy mikä ajaa lahjakkaita tanssin harrastajia valitsemaan mieluummin lukio-opinnot kuin toisen asteen tanssijakoulutuksen, uskotaan olevan ylioppilastutkinnon arvostus sekä yksityisten tanssikoulujen tarjoaman tanssin perusopetuksen korkea taso. Varsinkaan pienemmältä paikkakunnalta kotoisin olevalla nuorella on edessä suuri muutos, jos hän päättää hakeutua toisen asteen koulutukseen uuteen kaupunkiin. Lukio koetaan turvallisempana ja varmempana opiskelupaikkana perusopetuksen jälkeen. (Opetushallitus 2011b.)

Koulutusjärjestelmän mukaan toisen asteen koulutuksen jälkeen tulisi siirtyä korkea-asteelle eli joko ammattikorkeakouluun tanssinopettajan koulutusohjelmaan tai Teatterikorkeakouluun tanssitaiteen kandidaatin opintoihin. Lukion suorittaneet nuoret hakevat kuitenkin sekä korkea-asteelle että toisen asteen koulutukseen. Tämä tuottaa vaikeuksia toisen asteen

opiskelijavalinnoissa, sillä ensisijaisesti toinen aste on tarkoitettu juuri perusopetuksen suorittaneille nuorille. Lukion suorittaneet ovat peruskoulusta valmistuneihin verrattuna kypsempiä ja taidoiltaan kehittyneempiä, joten he pärjäävät paremmin valintakokeissa ja vievät opiskelupaikat. Toisen asteen oppilaitokset hyötyvät valitessaan opiskelijoikseen lukion oppimäärän suorittaneita opiskelijoita, sillä koulutus saa rahoituksen kolmelle vuodelle, vaikka tutkintoon sisältyvät 20 opintoviikkoa yhteisiä opintoja voidaan lukea hyväksi lukion suorittaneille. Tämä on valitettavaa, sillä toisen asteen koulutukseen pääsee harvoin peruskoulun suorittaneita nuoria, joille koulutus on ensisijaisesti suunnattu. Heidän paikkansa vievät lukion käyneet opiskelijat, jotka voitaisiin valita jo korkea-asteelle. (Opetushallitus 2011b.)

Tanssin alan portaittaisen koulutusohjelman toteutuminen olisi tärkeää nuorelle tanssijalle, sillä fyysisten valmiuksien kehittäminen on tehokkainta juuri nuoruusaikana. Koulutusohjelman seuraaminen mahdollistaisi pitkäjänteisen ja korkeatasoisen koulutuksen, joka edesauttaisi nuoren pärjäämistä myöhemmin tanssin kentällä ammattilaisena. (Opetushallitus 2011b.)

Muutosehdotuksia

Mielestäni nykyinen tanssialan koulutusjärjestelmä olisi toimiva pienten muutosten jälkeen. Tällä hetkellä järjestelmän toteutus ei toimi. Toimivuuden saavuttaminen vaatii koulutusasteiden tiivistä yhteistyötä, yksityisten tanssikoulujen perusopetuksesta lähtien. Uskon, että yksityisten tanssikoulujen ja tanssin toisen asteen oppilaitosten yhteistyö lisäisi peruskoulusta hakevien opiskelijoiden määrää. Tanssikoulujen tulisi kannustaa oppilaitaan hakemaan toisen asteen kouluihin, vaikka he tällöin menettäisivät maksavia asiakkaita. Toiselle asteella opiskelevat voisivat tulla kertomaan tanssikouluihin opiskelukokemuksistaan ja näin rohkaista nuoria tanssin harrastajia seuraamaan heidän jälkiään. Tämä varmasti vähentäisi epävarmuutta lähteä opiskelemaan tanssia pelkkien lukio-opintojen sijaan.

Peruskoulusta valmistuville oppilaille on tärkeää korostaa mahdollisuutta suorittaa ylioppilastutkinto tanssijan tutkinnon ohella, sillä ylioppilastutkinnon

arvostus ajaa monet lukioon. Monella yläkoulun opinto-ohjaajalla ei ole joko tietoa tanssin toisen asteen oppilaitoksista tai he eivät pidä niihin hakeutumista järkevänä vaihtoehtona, vaan suosittelevat oppilaille lukio-opintoja. Tähän epäkohtaan tulisi kiinnittää huomiota. Mielestäni toisen asteen opiskelijavalintaperusteita tulisi tiukentaa. Koulutusjärjestelmän toimivuus lisääntyisi huomattavasti, jos toiselle asteelle ei valittaisi lainkaan lukion suorittaneita opiskelijoita, vaan ainoastaan peruskoulun suorittaneita. Ulkomailla on useassa ammattitutkintoon tähtäävässä tanssikoulussa hakijoille asetettu ikäraja. Miksei tätä käytäntöä otettaisi käyttöön myös Suomessa?

Usea tanssin ammatilliseen tutkintoon hakeva haluaa ensisijaisesti työskennellä tanssijana. Tästä johtuu jo lukion suorittaneiden into hakea toisen asteen koulutukseen, josta he valmistuvat tanssijoiksi. Teatterikorkeakoulun tanssitaiteen kandidaatin linjalle valitaan opiskelijoita vain joka toinen vuosi, eikä luokkakoko ole suuri. Toiselle asteelle on siis helpompi päästä opiskelemaan jo siitä syystä, että oppilaitoksia on enemmän. Suomessa on kolme tanssinopettajatutkinnon tarjoavaa koulua. Olisiko mahdollista muuttaa yksi näistä oppilaitoksista tarjoamaan korkea-asteen tanssijakoulutusta Teatterikorkeakoulun rinnalle? Missään nimessä ei uusia oppilaitoksia tulisi perustaa, sillä koulutusta on jo nyt liikaa Suomen kokoiseen maahan. Mutta jo toiminnassa olevaa koulutusta voisi muokata. Tällöin lukion suorittaneet voisivat valita tanssinopettajan tutkinnon tai tanssijan tutkinnon joko Teatterikorkeakoulussa tai ammattikorkeakoulussa, eikä tarvetta toiselle asteelle hakemiseen olisi. Teatterikorkeakoulu tarjoaisi opiskelijalleen taiteilijakoulutusta ja ammattikorkeakoulu ammatillista koulutusta. Tällä tavoin myös opettajakoulutukseen hakeutuisi enemmän opiskelijoita, jotka haluavat valmistua tanssinopettajiksi eivätkä tanssijoiksi. Näin koulutus voisi vielä syvemmin keskittyä tanssin pedagogiikkaan, jolloin koulutuksesta valmistuisi ammattitaitoisia tanssinopettajia.

Maisteriopintoihin hakiessaan opiskelijat voisivat valita haluavatko syventää tanssijan opintoja, opiskella tanssipedagogiikkaa vai suuntautua koreografian

tutkintoon. Koreografeja siis koulutettaisiin kuten tähänkin asti, eli vain maisterilinjalla.

Mielestäni tanssikoulujen tulisi olla tiukempia opettajavalinnoissaan. Omasta mielestäni epäpätevä opettaja tai tanssija, jolla ei ole pedagogisia opintoja, voi olla hyvä opettaja. Mutta koulutuksen käynnyttä tulisi suosia, kuten muillakin aloilla tehdään. Tanssinopettajan töitä hakevan tulisi todistaa osaamisensa työnantajalle näytetunnilla, jonka jälkeen työnantaja päättää tarjoaako hän töitä vai ei. Hyvät opettajat jo tanssin perusopetuksessa ovat edellytys tanssinalan kehittymiselle.

3 TANSSIN AMMATILLINEN KOULUTUS

PORTUGALISSA

Suomi ja Portugali ovat molemmat Euroopan Unionin jäsenmaita. Euroopan yhdentyvän koulutusalueen etuja on, että koulutusjärjestelmä on samanlainen maasta riippumatta. Tämä helpottaa opiskelijoiden siirtymistä opiskelemaan maasta toiseen. Kuten Suomessa myös Portugalissa koulutusjärjestelmä jakautuu perusopetukseen, toisen asteen koulutukseen ja korkea-asteen koulutukseen. Toisin kuin Suomessa, Portugalissa koulutusta tarjoavat julkisten oppilaitosten lisäksi yksityiset oppilaitokset. Suomen järjestelmästä poikkeavasti opiskelu korkea-asteella ei ole ilmaista, vaan opiskelijat joutuvat maksamaan vuosittaisen koulumaksun. Koulutus on maksullista sekä julkisissa että yksityisissä oppilaitoksissa, mutta opiskelu julkisella puolella on huomattavasti halvempaa.

3.1 Tanssialan koulutusjärjestelmä

Portugalin tanssin ammatillista koulutusta sekä tanssin kenttää käsittelevää kirjallisuutta on vaikea löytää Suomesta. Tämän vuoksi päädyin lähettämään sähköpostilla kysymyksiä kahdelle opettajalleni Escola Superior de Dancassa. Vanda Nascimento vastasi kysymyksiini tanssin ammatillisesta koulutuksesta (Nascimento, 18.2.2011). Nascimento on tanssinopettajan maisteritutkinnon koordinaattori ja koulutuspäällikkö ESD:ssa. Gil Mendo on ESD:n tanssijan tutkinnon koordinaattori ja opiskelijavaihtovastaava. Mendo vastasi kysymyksiini tanssin kentän arvostuksesta ja työtilanteesta Portugalissa. Palaan Mendon vastauksiin luvussa ”Tanssin kenttä Suomessa ja Portugalissa”.

Portugalissa ei ole tanssin perusopetusta tarjoavien tanssikoulujen verkostoa, mutta yksityisiä tanssikouluja on ympäri maata. Nykytanssi ja baletti ovat suosituimpia kuin jazztanssi, jonka arvostus Portugalissa on huomattavasti vähäisempää kuin Suomessa. Street-lajien suosio kasvaa Portugalissa koko ajan.

Escola de Danca do Conservatório Nacional aloitti toimintansa Lissabonissa vuonna 1971. Koulutus vastaa Suomessa toisen asteen tanssijakoulutusta. Vuoteen 1983 asti tämä koulu oli ainoa, joka tarjosi virallisesti hyväksytyä tanssin ammatillista koulutusta. Vuonna 1983 perustettiin Escola Superior de Danca osana taidekasvatusuudistusta. Uudistuksen myötä tanssi-, teatteri-, musiikki- ja elokuvakoulutus liitettiin osaksi korkea-asteen koulutusta. Vuonna 1986 ammatillinen tanssialan koulutus alkoi myös yliopistoasteella. Tämä koulutus painottaa teoriaopintoja huomattavasti Escola Superior de Dancaa enemmän.

Jo ennen tanssin ammatillista koulutusta tarjoavien oppilaitosten perustamista, Portugalissa koulutettiin tanssijoita. Koulutusta tarjosivat ammattitanssiryhmät, kuten Kansallisbaletti ja Ballet Gulbenkian. Molempien ryhmien suojassa toimi tanssikoulu, joka koulutti nuorista tanssin harrastajista tanssijoita ryhmään.

Portugalissa tanssikoulutus on keskittynyt kouluttamaan tanssijoita. Escola Superior de Danca tarjoaa myös pedagogisia kursseja, mutta niiden taso ja määrä eivät ole kovin korkeita. Tanssinopettajaksi haluavat joutuvat opiskelemaan tanssijoiksi, eikä tällöin koulutus vastaa lainkaan heidän toiveitaan. Portugalissa toimivilla tanssinopettajilla on muutama eri vaihtoehto saada opettajan pätevyys. Opettajan pätevyyden voi saada ilman pedagogisten kurssien suorittamista. Tällöin henkilöllä tulee todistetusti olla kokemusta tanssijana tai koreografina tanssin kentältä. Opettajan pätevyys on mahdollista hankkia muilta aloilta ja soveltaa sitä tanssin opetuksessa. Moni portugalilainen tanssinopettaja on myös kouluttautunut ulkomailla. Escola Superior de Dancasta valmistuneet ovat oikeutettuja toimimaan tanssinopettajina, vaikka he valmistuvatkin tanssijoiksi.

3.2 Opiskelijoiden mielipiteitä tanssin ammatillisesta koulutuksesta

Taideakatemian sekä Escola Superior de Danca -koulun opiskelijoille teettämäni kysely käsitteli pääasiassa tanssin ammatillista koulutusta Suomessa ja Portugalissa. Seuraavissa kappaleissa esittelen opiskelijoiden vastauksia ja mielipiteitä aiheesta.

3.2.1 Tanssin ammatilliseen koulutukseen hakeutumisen syyt

Kyselyn ensimmäinen kysymys käsitteli syitä hakea tanssin ammatilliseen koulutukseen. Halusin myös tietää, miksi opiskelijat valitsivat juuri Taideakatemia tai Escola Superior de Danca -koulun. Molempien maiden opiskelijat olivat hakeneet samoista syistä opiskelemaan tanssia ammatikseen, joten kulttuurisia eroja ei vastausten välillä löytynyt. Lähes jokainen vastaajista kertoi harrastaneensa tanssia vuosia, joten hakeminen tanssin ammatillisen tutkinnon tarjoavaan koulutukseen tuntui luonnolliselta jatkumolta. Usea vastaaja koki, että heittäisi monen vuoden harjoituksen hukkaan, jos ei hakisi koulutukseen. Muutamit vastaajista olivat yrittäneet opiskella toista alaa, mutta olivat huomanneet pian, ettei tanssi pelkkänä harrastuksena riittänyt. Eräs vastaaja kertoi haluavansa tehdä taiteellista työtä. Hän valitsi tanssikoulutuksen, koska uskoi sen avulla eniten oppivansa omasta kehostaan ja sen liikemahdollisuuksista. Hän oli ainoa, joka ei valmistumisensa jälkeen halunnut työskennellä ainoastaan tanssialalla.

Miksi Taideakatemia valitsivat juuri Taideakatemia, vaikka Suomessa on useita muitakin tanssialan oppilaitoksia? Moni vastaaja kertoi haluavansa opettajantutkinnon, vaikka vain osa heistä haluaa päätoimisesti opettaa koulutuksensa jälkeen. Tanssinopettajan tutkintoa pidettiin tärkeänä työhaun kannalta. On selvää, että tanssinopettajille on enemmän työtä tarjolla kuin tanssijoille. Toinen pääsyy oli halu hakeutua korkea-asteen koulutukseen. Teatterikorkeakouluun eikä muihin ammattikorkeakouluihin ollut hakua samana vuonna. Vastaajat eivät kokeneet haluavansa mennä toisen asteen koulutukseen, sillä jokainen heistä oli jo käynyt lukion. Osa vastaajista oli kuullut hyvää palautetta Taideakatemia tanssinopettajakoulutuksesta, ja se rohkaisi heitä hakemaan. Muutama vastaaja halusi opiskella Turussa ja valitsi siitä syystä Taideakatemia.

Portugalissa tanssialan ammatillista koulutusta tarjoavia oppilaitoksia ei ole läheskään yhtä paljon kuin Suomessa. Tästä syystä myös valinta koulujen kesken on helpompi tehdä. Lähes jokainen ESD:n opiskelija vastasi valinneensa ESD:n, koska se on ainoa korkea-asteen koulu, joka tarjoaa

päivittäistä tekniikkaopetusta. Toinen korkea-asteen koulutusta tarjoava oppilaitos on Universidade técnica de Lisboa – Faculdade de motorica humana (yliopisto). Eräs vastaajista oli opiskellut aiemmin tässä koulutuksessa, mutta hän vaihtoi ESD:aan, sillä hän koki koulutuksen olevan liian teoreettista ja kaipasi lisää tanssiteknistä opetusta. Muutama vastaajista kertoi valinneensa ESD:n kurssitarjonnan ja opettajien takia. He uskoivat koulun tarjoavan monipuolista ja ammattitaitoista opetusta. Eräs oppilaista valitsi ESD:n, koska se painottaa myös esittäjyyden tärkeyttä tanssin opiskelussa.

3.2.2 Odotukset ja todellisuus

Minua kiinnosti tietää, minkälaisia odotuksia opiskelijoilla oli koulutuksestaan. Ja oliko odotuksissa eroja suomalaisten ja portugalilaisten välillä. Vastaajat saivat valita viidestä vaihtoehdosta, mitä he eniten odottivat koulutukselta. Vaihtoehdot olivat tekninen osaaminen, pedagoginen osaaminen, oman luovuuden kehittäminen, tanssitetous tai jokin muu omavalintainen ominaisuus. Kukaan vastaajista ei valinnut vain yhtä vaihtoehtoa, vaan erilaisia yhdistelmiä. Suurin osa vastaajista vastasi odottaneensa saavansa kaikki vaihtoehdot kattavaa koulutusta. Muutama opiskelija lisäsi vielä odottaneensa mahdollisuutta kehittää omaa ilmaisutaitoa, musikaalisuutta ja itsevarmuutta. Eräs vastaaja odotti kursseja, jotka tarjoaisivat tieto-taitoa myös valo- ja ääniopista.

Taideakatemian opiskelijat odottivat saavansa koulutuksestaan vahvan pedagogisen osaamisen. Mikä on ymmärrettävää, sillä koulutus on tanssinopettajakoulutus. Toiseksi eniten opiskelijat odottivat kehittyvänsä teknisesti. Tanssitetoutta ja omaa luovuutta kehittäviä kursseja opiskelijat odottivat kolmanneksi ja neljänneksi eniten. ESD:n opiskelijat odottivat eniten tanssitekniikkaa kehittäviä kursseja. Moni vastaajista toivoi saavansa opetusta useissa tanssilajeissa, eikä vain baletissa ja nykytanssissa. Yksi vastaajista toivoi koulutuksen tarjoavan myös hieronta-, maskeeraus- ja rentoutumistekniikkakursseja. Usea vastaaja kertoi odottaneensa mahdollisuutta työskennellä mahdollisimman usean eri opettajan ja koreografin

kanssa. Eräs vastaaja toivoi koulutukselta myös pedagogisia kursseja, vaikka tiesi koulutuksen olevan tanssijakoulutus.

Edellisessä kysymyksessä selvitin opiskelijoiden odotuksia ennen koulutusta. Minua kiinnosti, onko koulutus vastannut opiskelijoiden odotuksia. Opiskelijat valitsivat neljästä vaihtoehdosta itselleen sopivimman; kyllä, suurimmaksi osaksi, osittain tai ei lainkaan.

Verratessani Taideakatemiaan opiskelijoiden vastauksia toisiinsa, huomasin molempien luokkien vastanneen samassa suhteessa. Kolme toisen vuosikurssin opiskelijaa ja yksi neljännen vuosikurssin opiskelija vastasi koulutuksen vastanneen heidän odotuksiaan. Erään vastaajan mielestä koulutus oli juuri niin kiintoisaa, antoisaa ja haastavaa, kuin hän oli odottanutkin. Toinen vastaaja uskoi pärjäävänsä ammatissa koulutuksen jälkeen, joten hän oli tyytyväinen. Suurin osa vastaajista totesi olevansa suurimmaksi osaksi tyytyväinen koulutukseen. Toisen vuosikurssin opiskelijoista seitsemän ja neljännen vuosikurssin opiskelijoista viisi valitsi tämän vaihtoehdon. Vastaajat pitivät opetuksen laatua hyvänä, mutta toivoivat siihen vaihtelevuutta. Vaihtelevuutta heidän mielestään toisivat lisää vierailevat opettajat. Tekniikkatuntien määrä on muutaman vastaajan mielestä liian vähäinen. Usea vastaaja painotti tämän johtuvan oppilaitoksen taloudellisesta tilanteesta ja ylempältä tasolta tulevasta kulttuurialojen aliarvostamisesta. Koulutus on ollut aiempina vuosina paljon rikkaampaa ja monipuolisempaa. Rahavaikkeudet ovat vaikuttaneet rajusti juuri vierailevien opettajien ja tekniikkatuntien määrään.

Vastaajat olivat tyytyväisiä mahdollisuuteen suorittaa Erasmus-vaihto. Vaihto-oppilas aikana opiskelijat saivat työskennellä uusien opettajien ja koreografien kanssa. Vaihto-aika antoi uusia näkökulmia tanssiin. Osa vastaajista toivoi koululta avoimempaa ilmapiiriä, joka mahdollistaisi oman luovuuden kehittymisen. Kolme toisen vuosikurssin opiskelijaa ja yksi neljännen vuosikurssin opiskelija olivat vain osittain tyytyväisiä koulutukseen. Vastaajien tyytymättömyys perustui lukujärjestyksen rikkonaisuuteen. Tekniikkatuntien määrä ei ole heistä ollut tarpeeksi korkea. Jos tanssitunteja ei ole tarpeeksi, tulee tanssiteknisestä harjoittelusta ennemminkin taitoja ylläpitävää, kuin taitoja

kehittävää harjoitusta. Opiskelijat ovat olleet tyytyväisiä pedagogisiin kursseihin, mutta he olivat pettyneitä siihen, kuinka pian tekniikkatuntien määrä vähentyi pedagogisten kurssien lisääntyessä. Kukaan Taideakatemiaan opiskelijoista ei ollut täysin tyytymätön koulutukseen.

ESD:n opiskelijoiden vastaukset jakautuivat tasaisemmin neljän vaihtoehdon välille. Koulutukseen tyytyväisiä oli suhteessa enemmän Taideakatemiaan opiskelijoihin verrattuna. Toisaalta ESD:n opiskelijoista kaksi ei ollut lainkaan tyytyväisiä opintoihinsa. ESD:n vastaajista viisi ilmoitti olevansa tyytyväisiä koulutukseensa. Vastaajat olivat tyytyväisiä koulunsa tanssitekniseen opetukseen. Heidän mielestään opettajat olivat ammattitaitoisia, ja tekniikkatunnit tarpeeksi haastavia. ESD tarjoaa opiskelijoilleen mahdollisuuden työskennellä opintojensa aikana nimekkäiden portugalilaisten koreografien kanssa. Opiskelijat pitivät tätä mahdollisuutta erittäin tärkeänä.

Kolme vastaajaa oli suurimmaksi osaksi tyytyväisiä koulutukseensa. He kehuivat koulun tanssiteknistä tarjontaa, mutta olivat tyytymättömiä teoriaopintoihin. Heidän mielestään teoriakurssien opettajat eivät kiinnittäneet tarpeeksi huomiota tuntiensa suunnitteluun. Opittavia asioita käsiteltiin heidän mielestään liian pintapuolisesti. Kurssien olisi heidän mielestään pitänyt olla organisoidumpia, jotta opiskelijoiden mielenkiinto olisi säilynyt.

Yksi vastaajista vastasi olevansa vain osittain tyytyväinen koulutukseen. Hänen perustelunsa olivat samankaltaisia kuin jo aiemmin luettelemani syyt. Kaksi opiskelijoista oli tyytymättömiä saamaansa koulutukseen. Molemmat heistä ovat valmistuneita. Toinen vastaajista oli iloinen mahdollisuudesta työskennellä vierailevien koreografien kanssa, mutta hänen mielestään koulun ja ammattikentän välillä ei kuitenkaan ole toimivaa linkkiä. Hän ei tuntenut koulutuksen loputtua olevansa valmis ammattiuuralle. Hän kritisoi vastauksessaan koulun tiloja sekä kurssien arviointimenetelmää. ESD:ssa opiskelijat saavat numeroarvioinnin jokaisesta kurssista. Toisen vastaajan mielestä ESD antoi hyvin subjektiivisen kuvan tanssista. Hän oli ainoa vastaajista, joka haluaa työskennellä pelkästään tanssiopettajana

valmistumisensa jälkeen. Hän toivoi enemmän pedagogisia kursseja. Tanssijakoulutuksessa niitä ei ole mahdollista tarjota tarpeeksi.

3.2.3 Maisteriohjelma

Sekä Taideakatemia tanssiopettajakoulutuksen että ESD:n tanssijakoulutuksen jälkeen, opiskelijan on mahdollista suorittaa tanssialan maisteritutkinto. Kyselyssäni tiedustelin opiskelijoita, aikovatko he hakea maisteriohjelmaan valmistuttuaan.

ESD:n opiskelijoiden vastaukset jakoutuivat puoliksi. Neljä vastaajista aikoi hakea maisteriopintoihin, mutta ennen hakua he halusivat kerätä työkokemusta. Kaksi vastaajista suoritti jo maisteriopintoja, toinen tanssialalla ja toinen kulttuurialalla. Kuusi vastaajista ei aikonut lainkaan hakea jatko-opintoihin. Eräs vastaaja perusteli päätöstään, sillä että nyt oli aika työnteolle. Hän oli mielestään viettänyt jo tarpeeksi aikaa koulussa.

Taideakatemia kaikista vastanneista opiskelijoista kaksi kahdestakymmenestä ei aikonut hakea maisteriopintoihin, mutta loput kahdeksantoista vastaaja aikoivat. Maisteriopintojen arvostus Suomessa on selkeästi korkeampi kuin Portugalissa. Kahdeksan vastaajista aikoi hakea tanssijan maisteriohjelmaan. He kokivat tärkeäksi saada lisää koulutusta tanssintekniikasta, sillä sitä ei heidän mielestään voi koskaan saada liikaa. Vastaajat kokivat saavansa Taideakatemiaalta hyvän pedagogisen pohjan, joten maisteriohjelmassa he haluavat keskittyä tanssijuutensa kehittämiseen. Eräs vastaajista uskoi saavansa helpommin tanssijan töitä, jos hänellä olisi tanssijan maisteritutkinto.

Viisi vastaajista aikoi hakea tanssinopettajan maisteriohjelmaan. He perustelivat päätöstään tanssinopettajan työn varmuudella. He pitivät myös tärkeänä, ettei opettaja jämähdä paikoilleen, vaan hakee uutta inspiraatiota opetukseensa jatkokoulutuksesta. Eräs vastaaja kertoi olevansa kiinnostunut kasvatustieteistä ja niiden soveltamisesta tanssin kentällä. Hän haluaa kuitenkin ensin kerätä työkokemusta ja vasta muutaman vuoden kuluttua hakea maisteriopintoihin. Eräs vastaajista tähtää tanssikoulun rehtorin virkaan. Hän uskoo

tanssinopettajan maisteriohjelman olevan hyvä pohja rehtorin virkaa ajatellen.
Kolme vastaajaa aikoi hakea useampaan kuin yhteen maisteriohjelmaan.

4 IHANTEELLINEN TANSSIALAN AMMATTILAINEN

Useat tanssin ammattilaiset, varsinkin balettitanssijat, ovat aloittaneet tanssiopintonsa jo hyvin nuorena. Nykytanssin alalla on enemmän tanssijoita, jotka ovat aloittaneet harjoittelun vasta myöhemmällä iällä. Tanssijat ja tanssinopettajat eivät lopeta harjoittelua ammatillisen koulutuksen päätyttyä, vaan opiskelu jatkuu koko työuran ajan. Tanssijan on oltava koko ajan valmis sisäistämään vaihtuvien koreografioiden liikemateriaalia ja tanssinopettajan on kyettävä muokkaamaan omaa opetustyyliään eri ryhmien kanssa työskennellessään. Molemmissa ammateissa on pystyttävä työskentelemään keskittyneesti ja kurinalaisesti.

4.1 Opiskelijoiden mielipiteitä

Taideakatemia sekä Escola Superior de Danca (ESD) opiskelijoille teettämässäni kyselyssä kysyin opiskelijoilta, mitä valmiuksia tanssin ammattilaisella tulisi heidän mielestään olla ja kokevatko he olevansa valmiita ammattiuralle koulutuksensa jälkeen. Taideakatemia opiskelijoiden kyselyssä en eritellyt, tarkoitan tanssin ammattilaisella tanssijaa, opettajaa, koreografia vai kaikkia, vaan annoin vastaajien itse päättää, mistä näkökulmasta he haluavat vastata. ESD:n opiskelijoilta kysyin suoraan, mitä valmiuksia ammattitanssijalla tulisi olla, sillä heidän koulutuksestaan valmistuu tanssijoita.

Kyselyiden vastaukset olivat samankaltaisia kuin omat ajatukseni ihanteellisesta tanssialan ammattilaisesta. Taideakatemia opiskelijat pohtivat yleisesti laajemmin eri ominaisuuksia kuin ESD:n opiskelijat. ESD:n opiskelijat korostivat fyysisiä ominaisuuksia ja taitoja, kun taas taideakatemiaiset pitivät myös henkisiä ominaisuuksia ja sosiaalisia taitoja tärkeinä. Molempien koulujen opiskelijat painottivat, ettei tanssija tai tanssinopettaja ole koskaan täysin valmis, vaan aina voi ja pitää kehittyä. Jos haluaa pärjätä tanssin kentällä, täytyy kyetä arvioimaan omat heikkoudet sekä vahvuudet ja ne mielessä pitäen

pyrkiä kehittymään. Tanssinopettajan ja tanssijan työtehtävät eroavat toisistaan, mutta ominaisuudet, joita molemmilta vaaditaan, ovat samankaltaisia.

Verratessani sekä Taideakatemiaan toisen ja neljännen vuosikurssin että ESD:n opiskelijoiden vastauksia nämä ominaisuudet toistuivat useassa vastauksessa: tanssietous, tanssitekniset taidot, sosiaaliset taidot, persoona ja henkiset ominaisuudet, luovuus, pedagogiset taidot, motivaatio ja kehotuntemus. Tanssietouden tärkeyttä korostettiin monessa vastauksessa, mutta sillä tarkoitettiin eri asioita. Vastaajien mielestä on tärkeää, että tanssin ammattilainen tuntee tanssin historiaa, mutta on myös selvillä tanssin kentän nykytilanteesta kotimaassa ja ulkomailla. Tanssietoudella tarkoitettiin myös anatomista ymmärrystä, tanssisanaston hallintaa sekä lajikohtaista tietotaitoa. Sosiaalisissa taidoissa painotettiin ryhmätyökyvyn tärkeyttä sekä opetus- että harjoitustilanteissa. Rohkeus, oma-aloitteisuus ja avoimuus koettiin tarpeellisiksi ominaisuuksiksi omaa verkostoa luodessa ja työnhaussa.

Mielestäni on erikoista, ettei Taideakatemiaan opiskelijoiden vastauksissa korostunut pedagogisten taitojen merkitys, vaikka he suorittavat tanssiopettajan tutkintoa. Suuri osa vastaajista luetteli ominaisuuksia tanssijan näkökulmasta, eivätkä he miettineet asiaa tanssinopettajan kannalta. Verratessani Taideakatemiaan toista ja neljättä luokkaa, huomasin neljännen vuosikurssin korostavan enemmän pedagogisten taitojen tärkeyttä.

4.2 Laura Jännes ja ihanteellinen tanssitaiteilija

Laura Jännes luettelee vuonna 1998 julkaistussa selvityksessä ”Tanssiko muka työtä?” tanssitaiteilijalle tärkeitä ominaisuuksia. Tanssitaiteilija-nimityksellä tarkoitetaan Teatterikorkeakoulusta valmistunutta tanssin ammattilaista, mutta mielestäni Jänneksen luettelemat ominaisuudet kuuluvat muillekin tanssialan ammattilaisille. Opiskelijoiden luettelemat ominaisuudet ovat hyvin samankaltaisia kuin Jänneksen listaamat.

Jänneksen mielestä tanssin alan ammattilaisen tulee pystyä vastaanottamaan kritiikkiä ja ohjeita kypsästi, eikä masentua niistä. Kritiikki pitää osata hyväksyä,

ja kehittää itseään sen avulla. Tanssijan tulee olla halukas oppimaan ja omaksumaan uutta sekä kehittymään ja tähtäämään kohti täydellisyyttä. Lisäksi hänen tulee oppia nopeasti. Henkisten ominaisuuksien lisäksi tanssijalta vaaditaan useita fyysisiä ominaisuuksia, kuten kestävyyttä, nopeutta, voimakkuutta, liikkuvuutta sekä lisäksi musikaalisuutta ja ilmaisutaitoa. Valitettavaa on, että vaikka tanssija omaisi kaikki nämä kyvyt, työnsaanti ei siltikään ole varmaa. Tämän vuoksi on tärkeää, että tanssijalla on sisukas luonne, eikä hän ole valmis antamaan periksi ensimmäisen kieltävän vastauksen jälkeen. (Jännes 1998, 14 - 15.)

Tanssitaiteilijan työ on henkisesti ja fyysisesti vaativaa ja raskasta. Esiintyminen ja muiden arvostelun kohteena oleminen ei ole helppoa. Tanssitaiteilijan tulee olla omistautunut työlleen, sillä muuten sitä ei jaksakaan tehdä. Tulee haluta esiintyä ja ilmaista itseään ja esitettävää työtä liikkeen kautta katsojille. Tanssitaiteilija tekee harvoin työtä täysin yksin, joten hänen tulee olla kykenevä ryhmätyöhön erilaisten ihmisten kanssa. Pitää osata kuunnella muita ja heidän mielipiteitään, kuitenkin unohtamatta omaa ideaa tai sanomaa. Hänen tulee uskalltaa seistä oman ideansa takana ja olla valmis viemään sitä eteenpäin. On oltava luova ja pystyttävä tuottamaan materiaalia sekä itselleen ja koreografille että oppilaille. Tanssitaiteilijan täytyy olla sosiaalisesti tarpeeksi rohkea, sillä hänen tulee osata verkostoitua ja kerätä ympärilleen ihmisiä, jotka auttavat häntä pääsemään päämääräänsä. Ammattikorkeakoulussa verkostoitumista helpotetaan työharjoittelulla, joka suoritetaan opintojen loppuvaiheessa. Teak on perustanut opetusteatterin, jossa opiskelijat saavat esitellä taitojaan.

4.3 Opiskelijoiden ajatuksia ja käsityksiä omasta ammattilaisuudestaan

Kysyin opiskelijoilta, uskovatko he pärjäävänsä ammatinuralla koulutuksensa jälkeen eli uskovatko he saavansa juuri luettelemiaan ominaisuuksia koulustaan. Epävarmimpia omasta osaamisestaan ja taidoistaan olivat ESD:n naispuoliset opiskelijat. Vain kolme yhdeksästä vastaajasta uskoi olevansa valmis ammattiuran haasteisiin. Erikoista on se, että ESD:n miespuolisista vastaajista kaikki kolme pitivät itseään valmiina. Voisiko miesten varmuuteen

vaikuttaa tanssialalla olevien miesten vähyys ja tätä kautta varmempi työllistyminen?

Taideakatemian vastaukset olivat yhteneväisempiä. Toisen vuosikurssin opiskelijoista yhdeksän kolmestatoista uskoi olevansa valmis koulutuksen jälkeen. Kaksi ei osannut vielä tässä vaiheessa opiskelua vastata. Kaksi opiskelijaa ei uskonut saavansa ammattiuralle kaipaamiaan apuja koulustaan. Jokainen neljännen vuosikurssin opiskelijoista uskoi pärjäävänsä ammattikentällä. Verratessani Taideakatemian ja ESD:n vastauksia on selvää, että Taideakatemiaiset ovat varmempia osaamisestaan. Tähän varmasti vaikuttaa se, että ESD:n tanssijakoulutus kestää kolme vuotta ja Taideakatemian tanssinopettajakoulutus neljä vuotta. Kun aikaa on enemmän, pystytään syventymään opittaviin asioihin paremmin. Mielestäni koulutus Suomessa on Portugaliin verrattuna pitkäjänteisempää ja organisoidumpaa, joka luo opiskelijalle luottavaisemman olon.

5 TANSSIN KENTTÄ SUOMESSA JA PORTUGALISSA

5.1 Tanssin arvostus Suomessa

Tanssitaiteen arvostus Suomessa ei ole hyvä. Valtion ja kuntien tuki tanssiryhmille on todettu olevan vain murto-osa teatterien saamasta avustuksesta. Valtion osoittama alhainen taloudellinen tuki tanssitaiteelle, tanssijoiden matala palkkataso ja eläketurva ovat selvä osoitus tanssitaiteen arvostuksen puutteesta. Mutta miksi tanssin asema Suomessa on niin huono? Tanssi kehollisena ja sanattomana taiteena aiheuttaa ennakkoluuloja eikä sitä pidetä kansallisen identiteetin osatekijänä kuten esimerkiksi musiikkia, kuvataidetta tai urheilua. Heikkoon asemaan saattaa vaikuttaa itse tanssitaiteen olemus, joka on hetkellistä ja katoavaa. Musiikki elää nuottikirjoituksena sekä taltiointeina ja näytelmät osittain tekstin kautta. Tanssia voidaan kyllä videoida, mutta tanssitarjonta televisiokanavilla jää erittäin pieneksi. (Opetusministeriö 24:1999, 2 - 3.) Tämä on harmillista, sillä tanssi liikkeeseen ja visuaalisuuteen perustuvana taidemuotona sopisi hyvin juuri tähän mediaan.

5.2 Tanssin kentän työtilanne Suomessa

Tanssialan ammattilaisten, kuten muidenkaan taidealojen edustajien, työllistymistilanne Suomessa ei ole kehuttava. Varsinkin toisen asteen tanssijan tutkinnon tai tanssitaiteen kandidaatin tutkinnon suorittaneen työllisyysnäkökymät ovat epävarmat. Suurin osa suomalaisista tanssijoista työskentelee freelancereina, eli heidän työllisyystilanteensa on heikko ja pätkittäinen. Tämä tarkoittaa, ettei heillä ole mahdollisuutta kehittää itseään ja ammattitaitoaan pitkäjänteisesti. Eikä suunnitella uraansa eteenpäin edes vuoden tähtämellä. Toimeentulon epävarmuus heikentää tanssitaiteilijoiden luovuutta, ja ajaa heitä paremmin työllistävälle aloille, jolloin Suomen tanssitaiteen taso ja laatu kärsii. (Jännes 1998,7 - 8.)

Suomessa on useita tanssin ammattilaisryhmiä, kuten Kansallisbaletti ja Helsingin Kaupunginteatterin tanssiryhmä, Aurinkobaletti. Mobita Dansco,

Tanssiteatteri Eri, Tanssiteatteri Minimi jne. (Tanssin Tiedotuskeskus 2011). Valitettavaa on että ryhmät ovat usein pieniä ja henkilökunta vakiintunutta, jolloin ryhmällä ole mahdollisuutta tarjota työtä uusille hakijoille. Ammattikentällä pärjäämisen kannalta verkostoituminen on tanssijan työssä erityisen tärkeää. Suuri osa koreografeista on tottunut työskentelemään tiettyjen tanssijoiden kanssa, joten kentälle uutena saapuvan voi olla hankala ohittaa jo kentällä työskenteleviä kokeneita ammattilaisia. (Opetushallitus 2011b.)

Tanssijoiden ja tanssinopettajien työllistymisnäkymät ovat erilaiset. Vuonna 2000 tehdyn kyselyn mukaan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista tanssiopettajista 78 % sai toimeentulonsa omaa alaa vastaavasta työstä. Tanssijoilla vastaava osuus oli selkeästi pienempi, vain 45 % ja heistäkin osa työskenteli myös opetustyössä. Suurimmissa vaikeuksissa olivat ja ovat nykytanssijat, joille ei ole tarjolla tarpeeksi työllistäviä ryhmiä. Balettitanssijat, joille ennen riitti enemmän ja varmemmin töitä kuin nykytanssijoille, ovat alkaneet kohdata vaikeuksia työnsaannissa. Alan ainoa kotimainen työnantaja Kansallisbaletti ei voi työllistää jokaista valmistuvaa balettitanssijaa, varsinkaan kun pyrkijöitä Kansallisbalettiin tulee myös ulkomailta. (Karhunen, Rensujeff 2006, 64, 109 – 110.) Tanssinopettajien hyvään työllistymisprosenttiin vaikuttaa varmasti alan laaja ja koko ajan kasvava harrastajakunta. Tanssinopettajille on kysyntää varsinkin pienemmissä kaupungeissa.

Suomen tanssialan ammattilaisten huonoon työllistymistilanteeseen vaikuttaa myös koulutettavien suuri määrä. Musiikin ja tanssialan koulutustoimikunnan tanssijaosto totesi vuonna 1997, ettei heidän mielestään tanssialan koulutustarjontaa tulisi laajentaa enää uusiin oppilaitoksiin. Tämän lausunnon jälkeen on kuitenkin aloitettu tanssin ammatillinen koulutustoiminta Tampereen konservatoriossa, Lapin urheiluopistossa sekä erityisopetuksena Keskuspuiston ammattioppilaitoksessa. (Karhunen, Rensujeff 2006, 112.) Lisäksi usea suomalainen hakeutuu ulkomaisiin oppilaitoksiin opiskelemaan ja valmistuttuaan palaa Suomeen etsimään töitä. Tanssitaiteelle varatut resurssit pysyvät lähes samana, mutta koulutettujen määrä on kasvanut rajusti. Tämän vuoksi on tärkeää, että koulut muokkaavat opetuksen sisältöä ja oppiaineita

kentän työllisyysmahdollisuudet huomioiden. (Jännes 1998, 43,46.) Mielestäni on tärkeää, että opiskelijoille annetaan jo opiskeluaikana todenmukainen kuva tanssin ammattikentästä. Sillä valmistuttuaan varsinkin nykytanssin edustajat kohtaavat karun todellisuuden, joka poikkeaa turvallisesta kouluympäristöstä. Opiskelijat tulisi kouluttaa vaikuttajiksi, jotka eivät pelkää itse tehdä aloitteita, ja tätä kautta vaikuttaa taiteenalan muotoutumiseen.

Taideakatemian ja ESD:n opiskelijoille teettämäni kyselyn vastauksista kävi ilmi opiskelijoiden tyytymättömyys oppilaitosten ja ammattikentän yhteistyöhön, tai enneminkin yhteistyön olemattomuuteen. Molempien koulujen opiskelijat toivoivat koulutuksen antavan enemmän tietoa tanssin kentän nykytilanteesta. Opetusministeriön vuonna 1998 asettama tanssipoliittinen työryhmä on myös huomionnut ammattikentän ja oppilaitosten yhteistyön vähyden. He pitävät yhteistyön lisäämistä ja tiivistämistä tärkeänä. Tanssipoliittinen työryhmä ehdottaa, että oppilaitokset tarjoaisivat tilojaan työtiloiksi koreografeille ja tanssiryhmille. Tämä hyödyntäisi molempia osapuolia. Koreografit ja tanssiryhmät saisivat työtiloja eri puolelta maata. Harjoitustiloista on Suomessa suuri pula. Oppilaitokset pystyisivät tarjoamaan opiskelijoilleen mahdollisuuden tutustua sekä ammattikoreografien että -tanssijoiden työhön, jo opiskeluaikana. Koreografit ja tanssijat voisivat vierailunsa ohessa järjestää työpajoja opiskelijoille, jolloin opiskelijat pääsisivät tutustumaan erilaisiin tanssin tekijöihin. Tämä auttaisi heitä alan viimeisimmän kehityksen seuraamisessa. (Opetusministeriö 24:1999, 41.)

5.3 Tanssin tukijärjestöt Suomessa

Suomalainen tanssin kenttä oli pitkään järjestäytymätön, varsinkin nykytanssin osalta. Nykyään tilanne on kehittynyt huomattavasti. Suomen Tanssitaiteilijain Liitto ry. ja Tanssin aluekeskusverkosto kehittävät ja tukevat suomalaista tanssin kenttää.

Suomen Tanssitaiteilijan Liitto ry

Suomen Tanssitaiteilijain liitto ry (STTL) on ollut kehittämässä Suomen tanssialaa jo vuodesta 1937 lähtien. Se on maamme ainoa tanssialan ammattijärjestö, joka pystyy tarjoamaan jäsenilleen kaikki ammattiyhdistyspalvelut. STTL toimii tanssialan yhteiskunnallisena ja taiteellisena vaikuttajana sekä kulttuuripoliittisena etujärjestönä sekä pyrkii kehittämään jäsenistön työsuhdeturvaa, työolosuhteita, työllisyyttä sekä tekijänoikeudellista asemaa. Se pyrkii edistämään ja ylläpitämään jäsentensä taiteellista ja ammatillista tasoa järjestämällä jäsenilleen koulutusta. Liitto valvoo, että jäsenten työsuhteissa noudatetaan työlainsäädännön lisäksi työehtosopimuksia, joissa määritellään tanssijoiden, koreografien ja tanssinopettajien työehtosopimuksia koskevat ehdot. (Suomen Tanssitaiteilijain liitto ry 2011.)

Tanssin aluekeskusverkosto

Vuonna 2004 käynnistettiin koko Suomen kattava tanssialuekeskusten verkosto. Toiminta aloitettiin opetusministeriön asettaman työryhmän ehdotuksen pohjalta. Aluekeskuksia on Suomessa tällä hetkellä kuusi: Zodiak – Uuden tanssin keskus eli tanssin aluekeskus Helsingissä, Läntinen tanssin aluekeskus, Sisä-Suomen tanssin aluekeskus, Itäinen tanssin aluekeskus ja Pohjoinen tanssin aluekeskus. (Tanssin aluekeskukset 2011).

Tanssin aluekeskukset pyrkivät parantamaan tanssitaiteen toimintaedellytyksiä, lisäämään tanssitaiteilijoiden työtilaisuuksia sekä laajentamaan kulttuuritoimintaa valtakunnallisesti. Tarkoituksena on edistää tanssialan ammattilaisten työllistymistä myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Aluekeskusten rahoitus koostuu valtionavustuksesta, alueellisesta ja paikallisesta rahasta sekä oman toiminnan tuotoista. (Tanssin aluekeskukset 2011.)

5.4 Tanssin arvostus Portugalissa

Gil Mendo on työskennellyt opettajana ESD:ssa jo pitkään ja toimii samalla aktiivisesti Lissabonin tanssin kentällä. Hän on ollut mukana useissa Portugalin tanssialaa kehittävässä työryhmissä. Mendo vastasi kysymyksiini Portugalin tanssin kentän arvostuksesta sekä työllisyystilanteesta (Mendo, 21.2.2011).

Mendon mukaan tanssitaiteen arvostus Portugalissa on melko hyvä. Se on havaittavissa tanssiesitysten suurista yleisömääristä. Valitettavaa on, että esiintymistiloista on suuri pula. Teatterit, joissa on mahdollista esittää tanssiteoksia, sijaitsevat muutamassa suuremmassa kaupungissa. Esimerkiksi pääkaupunki Lissabonin tanssitarjonta on monipuolista ja esityksiä järjestetään paljon. Mutta siirryttäessä pienempiin kaupunkeihin, myös tanssitarjonta pienenee. Pienemmissä kaupungeissa ei ole esiintymistiloja, eikä myöskään tanssin ammattilaisia. Tilapula on ajanut koreografit ja tanssijat Lissaboniin, ja muihin suurempiin kaupunkeihin.

Mendo kertoo median tukevan portugalilaista tanssitaiteita. Kriitikot ja journalistit ovat ammattitaitoisia ja innostuneita kirjoittamaan tanssitaiteesta. Varsinkin nuoret ja nousevat tanssin ammattilaiset ovat saaneet medialta paljon huomiota. Tämä lisää myös yleisömääriä esityksissä. Valitettavasti mediaa on alkanut kasvavassa määrin hallita pelkästään tuotteen myyntiin tähtäävä uusliberalistinen ajattelutapa. Ajattelutapa vähentää taiteen saamaa tilaa julkaisuissa. Aivan kuten Suomessa journalismi keskittyy skandaaliuutisiin ja viihteeseen, eivätkä pieniä yhteisöjä kiinnostavat artikkelit saa tilaa. Sekä Suomessa että Portugalissa on tanssitarjontaa ja osaamista tanssin kentältä löytyy. Tanssiyhteisöt ovat aktiivisia, mutta vielä melko pienikokoisia. Tanssi ei ole levinnyt valtakunnallisesti suureksi puheenaiheeksi, kuten esimerkiksi urheilu.

5.5 Tanssin kentän työtilanne Portugalissa

Tanssin kentän työllisyystilanne Portugalissa ei ole hyvä. Toisaalta myös muilla aloilla on vaikeaa työllistyä Portugalin talouskriisistä johtuen. Kriisi ei ole kuitenkaan täysin lamaannuttanut tanssitaideita, sillä tanssin kentällä työskennellään aktiivisesti suurista taloudellisista ongelmista huolimatta.

Useat tanssijat työskentelevät valmistumisensa jälkeen freelancereina. Osa heistä joutuu työskentelemään muilla aloilla, varmistaakseen toimeentulonsa. Muiden ansioiden hankkimisen pakko vaikeuttaa tanssijan ammattitaidon ylläpitoa. Päivittäinen harjoittelu-aika vähenee, jos tanssija joutuu tekemään sivutöitä. Tutkintotodistuksen saaminen ei merkitse työllistymistä sen enempää Suomessa kuin Portugalissakaan, vaan tanssijan tulee todistaa työnantajalle osaamisensa esimerkiksi koetanssin avulla. Portugalissa voi toimia tanssin kentällä ammattilaisena, vaikka ei olisi muodollista pätevyyttä alalle. Nykypäivänä nuoret tanssin ammattilaiset kokevat oman alan koulutuksen kuitenkin tärkeäksi, mutta jos heillä ei ole mahdollisuutta suorittaa tanssialan ammatillista tutkintoa, he opiskelevat humanistisia aloja, joista he kokevat hyötyvänsä myös tanssin kentällä.

Kulttuuriministeriö tukee tanssiryhmien projekteja neljän, kahden tai yhden vuoden mittaisilla apurahoilla. Ainoa valtion tukema tanssiryhmä on Companhia Nacional de Bailado, joka vastaa Suomen Kansallisoopperaa. Yksi suurimmista tanssiryhmistä oli Gulbenkian tanssiryhmä, joka lakkautti toimintansa muutama vuosi sitten. Gulbenkian ryhmä esiintyi ulkomailla ja työskenteli useiden nimekkäiden koreografien kanssa. Ryhmän lakkauttaminen on hankaloittanut tanssijoiden työllistämistä. Moni tanssija jäi työttömäksi, ja tanssin kentän työpaikkojen määrä väheni.

Portugalissa toimii useita itsenäisiä tanssiryhmiä, joiden toiminta on riippuvaista kulttuuriministeriön tuesta. Osalla portugalilaisista koreografeista on oma pysyvä ryhmä. Yleisempää on, että koreografi kerää tanssijat ympärilleen projektikohtaisesti. Portugalissa on toimiva residenssiverkosto, jota koreografit käyttävät hyväkseen. Residenssit mahdollistavat tiiviin ja yhtäjaksoisen

harjoittelujakson onnistumisen. Rui Horta on yksi nimekkäimmistä portugalilaiskoreografeista. Hän perusti vuonna 2000 monitaiteellisen residenssikeskuksen vanhan luostarin tiloihin Montemor-o-Novon kylään. Nykyään residenssi on yksi Portugalin tärkeimmistä produktiokeskuksista. Horta käyttää residenssiään omien teostensa harjoitustilana, mutta vuokraa tilojaan myös ulkopuolisille koreografeille ja ryhmille. (O Espaço do Tempo 2011.) Olen itse viettänyt viikon Hortan residenssissä ESD:n opiskelijoiden kanssa. Harjoitussalien lisäksi residenssissä on yöpymismahdollisuudet noin kahdellekymmenelle henkilölle.

5.6 Tanssin tukijärjestöt Portugalissa

Kerroin aiemmin Suomen Tanssitaiteilijain Liitto ry:stä (STTL), joka toimii tanssialan yhteiskunnallisena ja taiteellisena vaikuttajana Suomessa. Portugalissa ei ole Suomen Tanssitaiteilijain Liitto ry:tä vastaavaa järjestöä. Portugalissa toimiva Esittävien Taiteilijoiden Liitto vastaa tanssin lisäksi myös muista esittävästä taiteista, kuten teatterista ja sirkuksesta. Liiton päähuomio suuntautuu kuitenkin nykyään juuri teatteri- ja sirkusalalle, joten sen vaikutus tanssinkenttään hiipuu koko ajan.

Portugalissa on jo useasti yritetty perustaa järjestö, joka edustaisi tanssialan ammattilaisia ja tukisi heidän tarpeitaan. Tuorein yritys, joka toimii tällä hetkellä, on REDE (suom. verkosto). REDE on kerännyt yhteen suurimman osan Portugalissa toimivista itsenäisistä nykytanssiryhmistä, ja edustaa heitä. REDE käy keskustelua kulttuuriministeriön kanssa ja pyrkii esittelemään itsenäisten nykytanssiryhmien tarpeita sekä valvomaan heidän oikeuksia.

5.7 Tanssin kentän työtilanne opiskelijoiden näkökulmasta

Tanssin kentän arvostus ja työllisyystilanne ovat olleet tiedossa jo pitkään. Silti hakijoita ammatillisen tutkinnon tarjoaviin kouluihin on monikertainen määrä kuin mitä kouluun voidaan ottaa sisään. Tiedustelin kyselyssäni, vaikuttiko tanssin kentän työllisyystilanne opiskelijoihin, heidän valitessaan opiskelupaikkaansa. Kuvittelin suurimman osan opiskelijoista vastaavan, että he

ovat miettineet tilannetta ennen kouluun hakemista. Vastaukset eivät täysin vastanneet odotuksiani. Kyselyn perusteella työllisyystilanne vaikutti enemmän portugalilaisiin kuin suomalaisiin. ESD:n opiskelijoista yhdeksän kahdestatoista vastaajasta myönsi pohtineensa työllisyystilannetta. Taideakatemiaalaisten vastaukset jakautuivat tasaisemmin. Toisen vuosikurssin oppilaista seitsemän kolmestatoista vastaajasta ei ollut antanut työllisyystilanteen vaikuttaa. Neljännen vuosikurssin vastaukset olivat samankaltaiset. Neljä seitsemästä vastaajasta ei ollut piitannut ongelmista työllistyä.

Lukiessani perusteluja vastauksille, ymmärsin, etteivät kieltävät vastaukset merkinneet ajattelemattomuutta. Moni vastaaja oli ottanut huomioon tanssin kentän työtilanteen, mutta ei halunnut antaa sen vaikuttaa. Tanssin koettiin antavan niin paljon, että riski työttömyydestä kannatti ottaa. Sekä suomalaiset että portugalilaiset opiskelijat korostivat mielekkyyden tärkeyttä opiskelussa ja tulevassa ammatissa. He valitsivat mieluummin rakastamansa alan, kuin varmaa työtä tarjoavan alan. Portugalilaisten vastauksiin vaikutti maan taloudellinen kriisi, joka aiheuttaa työttömyyttä lähes kaikilla aloilla. Jos työnsaanti muillakin aloilla on epävarmaa, niin miksi ei yrittäisi työllistyä tanssin kentällä. Kyselyn vastaukset olivat optimistisempia, kuin osasin odottaa. Usea vastaaja uskoi töitä löytyvän, jos vain on valmis näkemään vaivaa sen eteen. Uskon, että työnsaannin epävarmuus kannustaa opiskelijoita työskentelemään tehokkaammin ja ottamaan kaiken irti koulutuksestaan. Toisaalta se estää monia lahjakkaista nuoria hakeutumasta tanssin ammatilliseen koulutukseen.

Taideakatemiaalaisten odotukset työnsaannista olivat selvästi positiivisemmat, kuin ESD:n opiskelijoiden. Ero johtuu tutkintoeroista. ESD:n opiskelijat valmistuvat koulutuksestaan tanssijoiksi. Taideakatemian opiskelijat valmistuvat tanssinopettajiksi, joista on pulaa varsinkin Suomessa. Osa Taideakatemiaalaisista myönsi valinneensa tanssinopettajakoulutuksen, juuri työnsaantisyistä. Tanssinopettajan työ turvaa elannon, ja sivutyönä voi halutessaan yrittää tehdä tanssijan työtä.

Tanssinopettajan työ takaa varmimmin töitä, mutta se ei silti ole suosituin vaihtoehto. Tiedustelin opiskelijoilta, haluaisivatko he valmistumisensa jälkeen

työskennellä tanssijoina, tanssiopettajina vai koreografeina. Vastaajista seitsemän valitsi vain yhden vaihtoehdoista. Muut valitsivat joko kahden tai kolmen vaihtoehdon yhdistelmän. Kaksi vastaajista halusi työskennellä ainoastaan tanssijana. Vain toinen näistä opiskelijoista oli ESD:n opiskelija. Neljä vastaajaa aikoi toimia tanssinopettajana koulutuksensa jälkeen. Yksi näistä vastaajista oli portugalilainen, vaikka hänen koulunsa kouluttaakin tanssijoita eikä opettajia. Pelkästään koreografin työssä toivoi toimivansa yksi ESD:n opiskelija. Selvästi suurin osa, eli kaksitoista vastaajaa, haluaa valmistumisensa jälkeen toimia kaikissa kolmessa vaihtoehdossa. Heitä kiinnostaa tanssialassa juuri sen monipuolisuus. Toiseksi eniten opiskelijoita kiinnosti tanssinopettaja-tanssija yhdistelmä. Tämän vaihtoehdon valitsi seitsemän vastaajaa. Muuta äänet jakautuivat tasaisesti tanssija-koreografi ja tanssinopettaja-koreografi vaihtoehdoille.

6 POHDINTA

Aluksi tarkoitukseni oli vertailla Turun Taideakatemiaa ja Lissabonin Escola Superior de Dancaa keskenään. Ymmärsin kuitenkin pian ettei se olisi järkevää. Tanssinopettajan ja tanssijan koulutusohjelmat ovat erilaisia ja niiden kuuluukin olla. Päätin tiedustella molempien koulujen opiskelijoiden ajatuksia koulutuksestaan kyselylomakkeen avulla. Keskityin selvittämään ja tutkimaan heidän mielipiteitä kouluistaan.

Tutkimusmenetelmänä lomakekysely toimi mielestäni hyvin. Kyselyyni vastasi yhteensä 32 opiskelijaa. Minua huolestutti, onko 32 vastausta tarpeeksi. Opiskelijoiden vastaukset olivat kuitenkin niin kattavia, ettei vastausten vähyydestä koitunut ongelmia. Minua harmittaa, etten rajannut osaa kysymyksistä tarkemmin. Monivalintakysymyksissä minun olisi pitänyt rajata valittavien vaihtoehtojen määrä. Opiskelijat valitsivat useita vaihtoehtoja, jolloin suosituimpien vaihtoehtojen määrittäminen vaikeutui. Kyselyn vastausten läpikäynti oli mielenkiintoista. Olin samaa mieltä kuin suurin osa vastaajista, molempien koulujen osalta. Vastauksia lukiessani löysin myös uusia näkökulmia. Samalla ymmärsin paremmin, miksi asiat tehdään tietyllä tavalla, näissä kahdessa koulussa.

Molemmissa kouluissa suurempi osa opiskelijoista oli tyytyväisiä kuin tyytymättömiä koulutukseensa. Tietysti molemmista kouluista löytyi opiskelijoiden mielestä myös ongelmakohtia. Molemmat koulut kärsivät taloudellisista ongelmista. Turussa ongelmat johtuvat suurimmaksi osaksi oppilaitoksen taloudellisesta tilanteesta ja ylemmältä taholta tulevasta kulttuurin aliarvostamisesta. Portugali käy tällä hetkellä läpi vaikeaa talouskriisiä, joka aiheuttaa ongelmia myös tanssin ammatilliselle koulutukselle. Talousongelmat näkyvät kouluissa eri tavoin. Turussa on pulaa opettajista. Koululla ei ole mahdollista tarjota opiskelijoilleen vierailevia opettajia eikä koreografeja. Tekniikkatuntien määrää on jouduttu supistamaan, ja opiskelijoita opettaa lähes samat opettajat koko neljän vuoden ajan. Turun Taideakatemia tarjoaa

kuitenkin opiskelijoilleen mahdollisuuden Erasmus -opiskelijavaihtoon. Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus lähteä vaihtoon ja saada rahallinen tuki koululta. ESD:n opiskelijoilla täytyy olla tarpeeksi korkeat kurssiarvosanat, jotta he saavat apurahan vaihtoon lähtöä varten. Suurin osa opiskelijoista ei saa koululta minkäänlaista taloudellista apua, jolloin vaihtoajan kustantaminen on opiskelijan ja hänen perheensä vastuulla.

Rahaongelmat näkyvät Escola Superior de Dancassa selkeimmin koulun tiloissa. Suomessa samassa kunnossa oleva rakennus ei olisi missään nimessä käytössä kouluna, tuskin edes pystyssä. Sadevesi valuu seiniä pitkin sisään, ilmastointia ei ole ja katon pelätään sortuvan. Koulurakennus tulisi purkaa ja rakentaa uusi, mutta rahaa ei ole. Viime keväänä vanhaan kouluun rakennettiin kaksi uutta salia, mikä oli minusta huono ratkaisu, sillä vanha koulu hajoaa uuden ympäriltä.

ESD:ssa on opiskelijoita moninkertainen määrä Taideakatemiaan verrattuna. Opiskelijoita otetaan sisään joka vuosi kolme noin 17 hengen ryhmää. Taideakatemiassa uusia opiskelijoita valitaan joka toinen vuosi ja vain yksi 16 hengen ryhmä kerrallaan. Koska opiskelijoita on enemmän, on myös opettajia enemmän. Opettajat vaihtavat opetettavaa ryhmää joka lukuvuosi, mikä tarkoittaa sitä, että opiskelijoilla saattaa olla kuusi eri opettajaa tanssilajia kohden kolmen vuoden opiskelun aikana. ESD tarjoaa opiskelijoilleen mahdollisuuden työskennellä portugalilaisten huippukoreografien kanssa. Koreografit luovat teoksen joko tietylle luokalle tai valitsemalleen ryhmälle. Jokainen opiskelija saa koulutuksensa aikana mahdollisuuden työskennellä ainakin kolmen eri koreografien kanssa. ESD:ssa työskentelee myös kaksi fysioterapeuttia. Heistä on suuri apu opiskelijoille. Molemmat ovat työskennelleet jo pitkään tanssijoiden parissa, joten he osaavat auttaa monissa erilaisissa vaivoissa sekä onnettomuustilanteissa. Heidän antamansa hoidot ovat ilmaisia koulun opiskelijoille ja opettajille. Toisaalta koulutus maksaa, joten hoitojakaan ei voi lukea täysin ilmaisiksi.

Koulut kohtelevat opiskelijoitaan eri tavoin, mikä johtuu osittain kulttuurieroista. Portugalissa nuorempi teitittelee aina vanhempaa, varsinkin koulutilanteissa. On

täysin normaalia, että opiskelija kutsuu opettajaansa herraksi tai rouvaksi. Opettajan etunimeä käytetään harvoin. Teitittely vaikuttaa opiskelijan ja opettajan väliseen suhteeseen. Suhde ei ole yhtä tasa-arvoinen kuin Suomessa. Opiskellessani Lissabonissa en kokenut teitittelyä ongelmaksi, eikä sitä minulta koko aikaa edes vaadittu, sillä olin ulkomaalainen, ja tottunut erilaisiin tapoihin.

Toinen suuri ero näiden kahden koulun opiskelijoiden välillä on tuntiaktiivisuus. Portugalilaiset opiskelijat eivät käyneet tunneilla yhtä aktiivisesti kuin suomalaiset. Jos he tulivat tunnille, he olivat usein myöhässä. Myös opettajat myöhästelivät tunneilta, mihin en ole Suomessa tottunut lainkaan. Useamman kerran opettaja ei edes ilmestynyt pitämään tuntia. Taideakatemiassa opiskelijat käyvät tunnollisesti tunneilla. Osittain tämä johtuu läsnäolopakosta, mutta uskon, että suomalaisten työmoraali on portugalilaisia vahvempi. Portugalilaiset ovat suomalaisiin verrattuna paljon huolettomampia. Suomalaiset ovat tottuneet organisoituun yhteiskuntaan, ja siihen että asiat hoidetaan niin kuin on sovittu. Koin oudoksi, etteivät portugalilaiset välittäneet poissaoloistaan, sillä suomalaisille opiskelu on ilmaista, mutta portugalilaisille maksullista. Jos minä maksaisin opiskelustani, yrittäisin saada koulutuksesta kaiken irti ja osallistua mahdollisimman monelle tunnille. Koulussa käymättömyys ei vaikuttanut opiskelijoiden arvosanoihin. Jos opiskelija oli lahjakas, hän sai hyviä numeroita, vaikka olisi käynyt vain puolella kurssin tunneista. Toisaalta teknisesti huonompi opiskelija, joka oli aina paikalla, sai usein selkeästi huonomman numeron. Numeroihin vaikuttivat vahvasti myös henkilökemiat opettajien ja opiskelijoiden välillä.

Escola Superior de Dancaan valitaan lähes jokainen pääsykokeisiin hakeutuva. Opiskelijoilla on hyvin erilaisia taustoja. Useat heistä eivät olleet ennen kouluun tuloa tanssineet lainkaan nykytanssia tai klassista balettia. Ikäerot ovat selvästi suurempia kuin Taideakatemiassa. Nuorimmat opiskelijat ovat 18-vuotiaita ja vanhin lähempänä 50 vuotta. Tasoerot samalla vuosikurssilla olevien ryhmien välillä ovat suuret. Välillä minusta tuntui, että osa opiskelijoista otettiin sisään vain rahan takia. Kärjistetysti sanottuna huonommat opiskelijat rahoittavat

taitavampien opiskelijoiden koulutusta. Tietysti jokainen opiskelija hyötyy koulutuksesta, mutta opettajat keskittyivät usein ohjaamaan jo valmiiksi etevämpiä opiskelijoita.

Taideakatemia valitsee opiskelijansa tarkemmin kuin ESD. Tämä on toisaalta hyvä, sillä ryhmästä saadaan luotua samantasoinen ja toimiva. Toisaalta Taideakatemia ei anna yhtä lailla mahdollisuuksia vähemmän tanssia harrastaneille, kuten ESD. Tämä on sääli, sillä moni lupaava esiintyjä ja opettaja jäävät näin koulutuksen ulkopuolelle.

Vertaillessani opiskelijoiden vastauksia huomasin mielipiteiden pehmentyvän, mitä lähempänä valmistumista opiskelijat olivat. Opiskelujen ollessa kesken opiskelijat näkivät ympärillään enemmän epäkohtia. Valmistuneet ja juuri valmistuvat osasivat arvostaa koulutustaan enemmän. Kun opinnot näkee ja ymmärtää kokonaisuutena, löytyy niistä paljon hyvää.

LÄHTEET

Hämäläinen, S. 2004. Tanssin tekniikka opetus – tavoitteena kuuliainen keho vai kehoaan kuunteleva tanssija?. Helsinki. Toimittajat: Mietola, R. ja Outinen, H./ Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitos.

Jännes, L. 1998. Tanssiko muka työtä? Teatterikorkeakoulu.

Karhunen, P.; Rensujeff, K. 2006. Taidealan koulutus ja työmarkkinat: ammatillisen koulutuksen määrä ja valmistuneiden sijoittuminen. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta.

Karhunen, P.; Smolander, A. 1995. Tanssitaiteilija lähikuvassa. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta.

Opetusministeriö, Tanssipoliittinen työryhmä. 1999. Tanssin tila ja tulevaisuus Tanssitaidepoliittisen työryhmän muistio. Opetusministeriö.

Lampi, I. 1986. Tanssikoulutuksen kehittäminen: Työn asettamat vaatimukset pedagogille. Kuopio: Kuopio Tanssii ja Soi ry:n julkaisujanro. 1.

Repo, R. 1989. Tanssien tulevaisuuteen. 6., Helsinki: Taiteen keskustoimikunta.

Svedin, L. 1982. Tanssiko muka työtä?. Teatterikorkeakoulu.

Keski-Pohjanmaan kulttuuriopisto 2011. Tanssitaiteen linja. Viitattu 28.3.2011 <http://www.kulttuuriopisto.fi/> > Koulutuslinjat > Tanssitaiteen linja

O Espaço do Tempo 2011. Montemor-o-Novo. Viitattu 7.4.2011 <http://www.oespacodotempo.pt> > espaco > montemor-o-novo

Opetushallitus 2011a. Taiteen perusopetus Tanssi. Viitattu 28.3.2011 <http://www.oph.fi/> > Koulutus ja tutkinnot > Taiteen perusopetus > Tanssi

Opetushallitus 2011b. Tanssi ammatiksi? Viitattu 28.3.2011 <http://www.oph.fi/> > Julkaisut ja oppimateriaalit > Tanssi ammatiksi?

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011. Yleissivistävä koulutus ja sen edistäminen. Viitattu 28.3.2011 <http://www.minedu.fi/OPM/> > koulutus > yleissivistävä koulutus

Suomen Tanssitaiteilijain Liitto ry 2010. Toiminta. Viitattu 28.12.2010 <http://www.teme.fi/sttl/> > toiminta

Tanssin aluekeskukset 2011. Tanssin aluekeskusverkosto. Viitattu 31.3.2011 <http://www.tanssinaluekeskukset.fi/>

Tanssin Tiedotuskeskus 2011. Tanssin ammatillinen koulutus. Viitattu 28.3.2011 <http://www.danceinfo.fi/> > Opiskelu > Ammatillinen koulutus > Suomessa

Teatterikorkeakoulu 2011. Koulutusohjelmat. Viitattu 28.3.2011 <http://www.teak.fi/> > Opiskelu > Koulutusohjelmat > Tanssin koulutusohjelma

Turun ammattikorkeakoulu 2011. Taideakatemia. Viitattu 28.3.2011 <http://www.turku.fi/public/default.aspx?nodeid=7563> > Koulutustarjonta > Esittävä taide > Tanssi

KYSELYLOMAKE TURUN AMMATTIKORKEAKOULUN TANSSINOPETTAJAOPISKELIJOILLE

Sukupuoli: Nainen/Mies

Syntymävuosi:

Vuosikurssi:

Aiemmat koulutukset ennen Turun ammattikorkeakouluun tuloa (tanssi sekä muut alat):

1. Miksi päädyit opiskelemaan tanssia? Miksi juuri tämä koulu/koulutus?
2. Suomessa tanssin kentän työllisyystilanne ei ole kovin hyvä. Vaikuttiko tanssin kentän työllisyystilanne, kun hait opiskelemaan tanssia ammatiksesi?

a) kyllä   b) ei

Perustelut:

3. Haluatko nykyisestä koulutuksestasi (tanssinopettaja/AMK) valmistumisen jälkeen työskennellä

a) tanssijana   b) tanssinopettajana   c) koreografina?

4. Millaisia asioita odotit saavasi tanssin ammatilliselta koulutukselta Turun ammattikorkeakoulussa?

a) Teknistä osaamista   b) Pedagogista osaamista   c) Oman luovuuden kehittämistä

d) Tanssitietoutta   e) Muuta, Mitä?

Perustelut:

5. Onko koulutus vastannut odotuksiasi?

a) kyllä   b) suurimmaksi osaksi   c) osittain   d) ei lainkaan

Perustelut:

6. Mitä valmiuksia tanssin ammattilaisen tulisi omata? Koetko saavasi näitä ominaisuuksia koulutuksestasi? Tunnetko olevasi valmis ammattiuralle tämän koulun jälkeen

7. Aiotko hakea nykyisen koulusi jälkeen tanssitaiteen maisteriohjelmaan (Teatterikorkeakouluun/ulkomaiseen oppilaitokseen)?

- a) kyllä   b) ei

Mihin kolmesta ohjelmasta

- a) tanssija   b)tanssinopettaja   c)koreografi?

Perustelut

8. Tanssinopettajiksi valmistuneista useat, varsinkin uransa alkuaikoina, ovat kiinnostuneet enemmän tanssin esittämisestä kuin opettamisesta. Tämä aiheuttaa ongelmia, sillä tanssijoiden ja koreografien vähäisiä töitä ja apurahoja ovat tällöin hakemassa myös tanssinopettajiksi kouluttautuneet. Toisaalta useat pedagogisesti epäpätevät tanssijoiksi valmistuneet henkilöt opettavat tanssia.

Voiko mielestäsi tanssijaksi valmistunut henkilö opettaa ja opettajaksi kouluttautunut tanssia työkseen? Vai pitäisikö molempien pysyä omassa erikoistumisalassaan?

- a) kyllä   b) ei

Perustelut:

9. Voiko koreografiksi kouluttautua vai synnyttääkö koreografiksi? Millainen pohjakoulutus tulisi koreografiksi kouluttautuvalla olla?

- a) tanssija   b) tanssinopettaja   c) muu, mikä?

Perustelut:

KYSELYLOMAKE ESCOLA SUPERIOR DE DANCAN OPISKELIJOILLE

Gender: a) woman   b) man

Year of Birth:

Earlier studies (Before coming to study in ESD, dance or other):

Class: a) First year   b) Second year   c) Third year

d) Graduated

1. Why did you decide to study to become a professional dancer? Why did you choose Escola Superior de Danca?
2. In field of dance the work situation is not really good. Did you think about the work situation when you started to study to become a professional dancer
3. After your graduation do you want to work as
  - a) Dancer   b) Dance teacher   c) Choreographer?
4. What kind of things (courses) did you expect to have in ESD (before you started to study in ESD)?
5. Did the education in ESD fulfill your expectations?
6. What kind of skills professional dancer should own? Are you getting/did you get these skills from ESD? Do you think you are ready for professional career after your studies in ESD?
7. Are you going to apply for Master degree of dance after your studies in ESD?
8. Do you think that person who has graduated as a dancer can work as a dance teacher and person who has graduated as a dance teacher can work as a dancer? Why?
9. Is it possible to study to become a choreographer or does person just born to be a choreographer? Why